

ekmek ve gül

2 Mayıs 2026 Cumartesi | Sayı: 190

Dosya

Şiddet sarmalı eğitimi sarmışken gerçekler ve bahaneler

İÇİNDEKİLER

DOSYA

Şiddet sarmalı eğitimi sarmışken gerçekler ve bahaneler

Bir güvenlik sorunundan fazlası3
Elif Turgut

Sistemik sorunların görünen yüzü...5
Sultan Saygılı

Çocuklar için eğitim, sanat ve spor:
Ayrıcalık değil temel ihtiyaç.....6
Aslı Şahinkaya

İlkokul sıralarına inen gelecek kaygısı.6

Güvenli gelecek, güvencesizliği yaratan koşulları değiştirmekle mümkün.....7
Ebrar Akdeniz

İtibarsızlaştırma, güvencesizlik ve şiddet sarmalında eğitim emekçileri...8
Begüm Avşar

Fail oyunlar mı yoksa sistem mi?.....9
Fatma Havuç

Çocuklar için mücadele etmeliyiz.....9

'Okullar bile güvenli değilse'.....10
Eylem Sancak

Tazminat hakkından, güvenli okul talebine.....10

Okulda şiddet polisle çözülecek bir mesele değil.11

'Güvenlik' adı altında güvensizlik.....11

Eşit, özgür, barış içinde adil bir dünya.....12

Kulelerde Bayraklar'dan okullara.....14
Nuray Öztürk

Okullarda şiddet korkusu büyüyor, veliler endişeli.15
Neslihan Karyemez

Fail ve mağdur üreten sistem köşeye sıkıştı.....15

Kuşaktan kuşağa örülen antiemperyalist mücadele.....16
Ela Ava

TKİS'ta patron baskısına karşı örgütlülük kazandı.17
Adile Doğan

Tekstil atölyelerinde yoksulluğun izleri.....17
Neslihan Karyemez

Kadın yoksulluğunu görünür kılmak.....18
Begüm İnanç

Toz pembe gelecek hikayesi yalan oldu.....19

Kocaeli'de yoksulluk anketinin gösterdikleri.....19
Reyhan Başaran

Korunanlar, kapatılan dosyalar.....20
İlke Işık

Cezasızlık düzeni yaşamlarımızı çalıyor!.....21
Hacer Naz Kurt

Dersim'de travma sürekliliği ve bellek.....21
Prof. Dr. Gülnaz Karatay

Tanıklığın eyleme dönüşümü.....22
Filiz Gür

Mücadele ile gelen Bahar.....22
İlknur Haylaz

Sormamız gereken sorular var.....23
Fatma Koç

Kaplanı uyandırmak.....24
Bahar Yalçın

Dayanışmaya çağrı olması gereken bir son.....24
Dicle Yıldız

Bahar ateşini birlikte yakmaya...

Dergimizin mayıs sayısı 1 Mayıs İşçi Sınıfının Birlik, Mücadele ve Dayanışma Günü'nün hemen ardından çıktı. 1 Mayıs alanlarında, iş yerlerinde, mahallelerde işçi ve emekçi kadınların sömürüye, şiddete ve yoksulluğa karşı biriken öfkesi birleşti; önümüzdeki dönemin mücadelesini harladı. Şimdi hepimize düşen görev, bu ateşi daha da büyütmektir. Çünkü biz mücadelemizi büyütmedikçe, yönetenler kendi ateşlerini her birimizin bugününü ve geleceğini yakmak için kullanmaktan çekinmiyor.

Karşımızda duran örgütlü ateş, önüne gelen ne varsa yutarak büyüyor. Ne

öğrenci tanıyor ne öğretmen, ne çocuk ne kadın... Eğitimin piyasalaştırılmasından çocukların güvencesizliğe itilmesine, kadınların yoksulluk ve şiddet kaskasında yaşamaya zorlanmasından gençlerin geleceksizlikle kuşatılmasına kadar her alanda yönetenlerin ateşi büyütülüyor. Üstelik bu ateş, Orta Doğu başta olmak üzere dünyanın dört bir yanında daha fazla kâr ve siyasal çıkar uğruna halkların yaşamını yakmaktan geri durmuyor.

Ama tam da bu yüzden bizim elimizdeki ateş de büyüyor. Yoksulluğa, şiddete, geleceksizliğe ve güvencesizliğe karşı insanca yaşam mücadelesinin

ateşi; eğitim emekçilerinin, madencilerin, fabrika işçilerinin grevlerinde ve direnişlerinde, kadınların Gülistan, Rojin, Bahar ve nice kız kardeşi için yürüttüğü mücadelede, 1 Mayıs alanlarında harlanıyor. Dergimiz de bu ateşi büyütmenin; korku, baskı ve yalanlarla bizi susturmak isteyenlerin karşısında dayanışmayı ve örgütlülüğü çoğaltmanın bir aracı, mücadele ateşini harlayacak bir yelpaze olmayı sürdürüyor.

Kız kardeşim, elindeki yelpazeyi yanındaki kız kardeşine uzat. Uzat ki hayatlarımızı yakanların ateşini birlikteliğimizle söndürebilelim.

Kapak çizimi: Dilan Mine Uğurlu/Ekmek ve Gül | Sunu görseli: Canva pro yapay zeka

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

Günlük EVRENSEL Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli

Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni: Hakkı Özdal

Sorumlu Yazışları Müdürü: Andaç Aydın Arıdur

Yönetim Yeri: Adres: Gülbahar Mahallesi, Oya Sokak, Tümer Plaza No: 7, Kat: 4
Daire: 9 34394 Şişli/İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaş Dağıtım AŞ **İstanbul Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Osmangazi Mah. 3143 Sk. No:6/2 Esenyurt/İstanbul **Adana Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA **Ankara Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Saray Osmangazi Mh. Sütçü İmam Sk. 2108 Sk. No: 33 Pursaklar/ANKARA **İzmir Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Metal İşleri San. Sit. 2. Cadde No.93 Kısıkköy, Menderes/İzmir **Trabzon Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik Matbaacılık ve Kağıtçılık AŞ Araklı Yolören Mah. Dedekorkut Cad. No: 55 dd Araklı/Trabzon

Bir güvenlik sorunundan fazlası:

Değişim mücadele ile mümkün

Nisan ayının ortasında binlerce öğretmen sokağa döküldü. Veliler okul gruplarında yazışarak organize oldular; çocukları katile dönüştüren, okulları çocukların güvenle eğitim alabilecekleri mekanlar olmaktan çıkaran politikaları protesto ettiler, Milli Eğitim Bakanı Yusuf Tekin'in istifasını istediler. Milli Eğitim Bakanlığı sahte bir güvenlik hissiyatı sağlamak için okul önlerine bekçi ve polis görevlendirileceğini duyurdu. Ancak eğitim sendikalarının, çocuk hak örgütlerinin, eğitim sisteminin giderek niteliksizleştiğinin farkında olan velilerin çocuklarının güvenliği ve geleceği için talepleri bu sahte güvenlik hissi yaratacak önlemin çok ötesine geçti.

Nelerdi farklı biçimlerde dile gelen bu talepler?

■ Temel bir hak olan eğitimin kamusal, eşit ve ücretsiz olsun ve tüm öğrenciler için güvence altına alınsın

■ Eğitim sistemi bilimsel, demokratik, laik eğitim temelinde inşa edilsin

■ Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli iptal edilsin, eleştirel düşünmeyi ve özgür bireyler yetiştirmeyi hedefleyen yeni bir müfredat hazırlansın

■ Sınav merkezli ve rekabet odaklı, öğrencileri yarıştıran, eğitim hakkını ölçme ve eleme aracına dönüştüren, çok yönlü gelişimi engelleyen, eşitsizlikleri derinleştiren ve psikolojik baskıyı artıran eğitim anlayışı terk edilsin

■ Vakıf, dernek ve cemaatlerle yapılan başta ÇEDES olmak üzere tüm protokoller sonlandırılınsın

■ Çocuk işçiliği resmi kılıfa sokan MESEM projesi iptal edilsin

■ Her okula merkezi bütçeden yeterli ve eşit pay ayrılmalı

■ Öğretmen ihtiyacı kadrolu ve güvenceli istihdam politikalarıyla karşılansın

■ Rehberlik öğretmenlerine angarya iş dayatması sonlansın ve rehberlik öğretmenleri sayısı okullarda artırılınsın

■ Okul sosyal hizmeti hayata geçirilsin

Akran zorbalığı ve suçta sürüklenen çocuklar uzun zamandır gündemde ancak iktidarın bu soruna verdiği

yanıt; sorunun kaynağına inmeyen, cezalandırmayı ve yasakçılığı merkeze alan bir yaklaşım oldu. Sosyal

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

medya ve oyun yasakları üzerinden kurulan tartışmalar, sözde önlemler, tıpkı gıda zehirlenmesinden ölümün yaşandığı dönemde olduğu gibi dönemsel operasyonlara dönüştü.

Ama önlemsizlik, denetimsizlik aynen sürüyor. Sorun, çocukların ailelerin "yetersizliğinde" ya da dijital mecralarda değil; çocukları güvencesiz, denetimsiz, yoksullukla ve şiddetle kuşatılmış bir hayata iten politikalarda yatıyor. Urfa ve Maraş'ta yaşanan okul saldırılarının ardından Ankara'nın sanayi merkezi OSTİM'de, MESEM kapsamında bir iş yerinde çalışan 17 yaşındaki öğrencinin Evrensel gazetesine anlattıkları, Türkiye'de mesleki eğitim gören gençlerin içinde bulunduğu derin umutsuzluğu ve toplumsal şiddet sarmalını gözler önüne seriyor: "Güvenlik hiçbir yerde yok. Biz okul mu okuyoruz sanki, haftada bir gün gidiyoruz o da boşuna. Kavga, bıçak, uyuşturucu her yerde. Niye diye sorarsan mutluluk yok. Kirin, pasın, benzinin, tinerin içinde gelecek mi var? Ya birbirimize sarıp kavga ediyoruz ya da daha kötü yollara başvuruyoruz. Daha 17 yaşında her şeyden bıkkın noktaya geldim, bunun sorumlusu ben miyim?"

Devlet çocuk koruma görevini ihmal ediyor

Şiddet sarmalı eğitimi sarmışken gerçekler ve bahaneler

Fotoğraf: GpointStudio/FreePik

SUNU

Şiddetin her tarafı sardığı memlekette okullarda silahlar patlamaya devam ediyor. En güvenli çatı olması gereken, öğrencilerin ve eğitim emekçilerinin adeta ikinci evi sayılan okullar Amerikan dizilerindeki dehşet sahneleri aratmıyor. Peki ya sorumlu kim? Aile mi, çocuk mu, oyunlar mı? Okullarda şiddetin boyutlarını, nedenleri ve ne yapılması gerektiğini bu dosyada ele alıyoruz.

Tam da bu noktada bir parantez açalım, dosyamızda yer alan "Kulelerde Bayraklar" kitabına ilişkin yazı; çocukların suça itilmesinin önlenmesinde, suça sürüklenmiş çocukların topluma kazandırılmasında bambaşka bir dünyanın, sosyalizmle bambaşka bir eğitimin ve çocuk korumanın mümkün olduğunu gösteriyor: "Tüm dünyada sokağın vahşetine itilmiş, ne zaman ne olacağı, ne zaman ne yapacağı belli olmayan 'korkunç' bir çocuk ve gençlik yığınından söz ediliyor. Kimileri bu tehlikeden korkuyor, kimileri belli belirsiz acıyarak bakıyor. Ya çözüm? Bir iddiadan, bir öneriden çok daha fazlasını içeriyor Makarenko'nun kitabı. Rastlantısal veya bireysel değil, sosyalizmin bir sistem olarak gücü kanıtlanmış gerçekliğini taşıyor."

Bir çocuk hakkı ihlali olarak yoksulluk

Artan yoksulluk, müdahale edilmeyen şiddet ortamı ve giderek çöken yargı sistemi birbirinden bağımsız başlıklar değil; faşizmin inşasının operatif araçları ve sonuçları. Hayatın her alanında güvencesizliği yaygınlaştıran, toplumun geniş kesimlerini gelecek kaygısı içinde boğan bir düzen kuruluyor. Yoksulluk burada sadece bir ekonomik durum değil, aynı zamanda bir yönetme biçimi haline geliyor.

Ekmek ve Gül'ün kadın dernekleri ve Ekmek ve Gül Grupları ile yaptığı ankette de görülüyor ki korkunun ve güvensizliğin arttığı bir ortamda insanlar daha kötü çalışma koşullarına razı oluyor, daha düşük ücretleri kabul etmek zorunda kaldıklarını söylüyor. "Elinde-

kini kaybetmeme" kaygısı, en temel hak taleplerinin bile geri plana itilmesine neden olabiliyor. Bu durum özellikle çocuklar ve gençler açısından daha ağır sonuçlar doğuruyor. Eğitimden kopuş, erken yaşta çalışma, şiddetle iç içe bir gündelik hayat... Tüm bunlar birbirini besleyen bir döngü yaratıyor.

Nitekim yapılan araştırmalar da bu tabloyu doğruluyor. Yoksulluk araştırmaları, hanelerin önemli bir kısmının temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlandığını, çocukların beslenmeden eğitime kadar pek çok alanda eşitsizlik yaşadığını ortaya koyuyor. Bu koşullar altında büyüyen bir çocuğun geleceğe umutla bakması, kendini güvende hissetmesi ve sağlıklı bir gelişim göstermesi nasıl mümkün olabilir? Tam da bu nedenle yoksulluk, yalnızca ekonomik bir sorun değil, aynı zamanda doğrudan bir çocuk

hakkı ihlali olarak karşımıza çıkıyor.

Şiddet dört bir yanda örgütleniyor

Öte yandan şiddet, bu düzenin hem bir çıktısı hem de kontrol mekanizması olarak işlev görüyor. Ekmek ve Gül'ün anketinde artan yoksullaşmanın şiddeti artırdığına ve şiddetten kaçışı zorlaştırdığına dikkat çekilirken, şiddet var olan yoksulluğa karşı mücadelenin karşısında da bir araç olarak kullanılıyor.

Benzer şekilde, şüpheli kadın ölümlerinin aydınlatılacağı söylemi geçtiğimiz günlerde Adalet Bakanı Akın Gürlek tarafından sıkça tekrar edilse de etkin ve şeffaf soruşturmanın yürütülmediğini, şüpheli kadın ölümlerinin hele de ucu bir kamu görevlisine, bir bürokratin bir yakınına çıkıyorsa hızla intihar olarak kapatılmak istendiğini biliyoruz. İlayda Zorlu'nun şüpheli ölümüne dair "intihar etmedi" diyerek sokağa çıkan gençlerin

engellenmesi, karşılarında sert polis müdahalelerini görmeleri de Gürlek'in açıklamalarıyla çelişiyor. Bu soruşturmaları etkin yürütmeye zorlayanın kadınların mücadelesi olduğunu da biliyoruz. Kadınlar hayattayken korunmadığını pek çok kadının hikayesinde görüyoruz.

Hakkını arayanın kriminalize edildiği, hak talep edenin bastırıldığı; eğitimin niteliksizleştirilmesine karşı mücadelenin sindirildiği; gençlerin yoksulluk, mafya, geleceksizlik üçgenine itildiği bir ortamda, çocukların ve gençlerin şiddetten uzak, özgür ve güvenli bir yaşam kurabilmesi nasıl mümkün olabilir?

Çocukların korunmadığı, eğitimin piyasaya ve ideolojik kuşatmaya teslim edildiği, yoksulluğun ve şiddetin yaşamın "normali" haline getirildiği bu düzen karşısında; velilerin, öğretmenlerin, kadınların, gençlerin; kısacası işçi ve emekçilerin yükselttiği itiraz ve yürüttükleri mücadele bu sorunun cevabı olabilir. Mesele, yalnızca çocukların okullarda nasıl güvede olacağı meselesi değil; işçi ve emekçilerin nasıl bir toplumda yaşamlarını hangi koşullarda sürdüreceği, onların çocuklarının nasıl bir geleceğe mahkum edileceği meselesi. Bu yüzden çözüm daha fazla yasak, daha fazla polis ve cezalandırma değil; eğitimden toplumsal yaşamın her zerresine kadar örgütlü mücadelenin dönüştürücülüğü olacak. Bugün çocukların, gençlerin ve kadınların hayatını kuşatan karanlığa karşı verilen mücadele; başka bir yaşamın, sömürünün ve korkunun değil dayanışmanın, eşitliğin ve özgürlüğün belirlediği bir gelecek için bir mücadeleye evrildiği ölçüde dönüştürücü olacak.

Okullarda şiddet: Sistemik sorunların görünen yüzü

Eğitim, yalnızca bilgi aktarımı değil; aynı zamanda toplumsal eşitsizliklerin, ideolojik yönelimlerin ve ekonomik politikaların yeniden üretildiği bir alandır. Bu nedenle şiddet, bireysel sapmaların değil, sistemsel sorunların bir sonucu olarak değerlendirilmelidir. Şiddet, içinde üretildiği toplumsal bağlamdan bağımsız değildir. Gelir eşitsizliği, yoksulluk, güvencesizlik ve geleceksizlik hissi; özellikle gençler arasında öfke, yabancılaşma ve umutsuzluk üretiyor. Eğitim sistemi bu çelişkilerin ortasında konumlanırken, çoğu zaman bu sorunları çözmek yerine yeniden üretiyor.

Sultan Saygılı

Eğitim Sen Ankara 1 No'lu Şube Eğitim Sekreteri

çocuklarının güvenliklerini bile velilerin üzerinden çözmeye çalışıyor, güvenlik sorununu bile kamusal bir sorumlulukla ele almıyor.

Sadece güvenlikçi yaklaşımlar, öğrenciler üzerinde baskı ve denetim hissini artırabilir ama şiddetin nedenlerini ortadan kaldırmaz. Okulu bir öğrenme ve gelişim alanı olmaktan çıkararak kontrol edilen bir mekana dönüştürebilir, şiddeti ortadan kaldırmak yerine farklı biçimlerde yeniden üretebilir.

Artan şiddet, aynı zamanda derinleşen eşitsizliklerin sonucudur. Okullar arasındaki imkan

farkları, öğrenciler arasında derin uçurumlar yaratıyor. Nitelikli eğitim olanaklarına erişim, sınıfsal olarak farklılaşıyor, okullar arasında ciddi makas açılıyor. Hatta devlet okullarında bile seçme sınıflar oluşturularak parasını veren, itibarlı olan ailelerin çocuklarına aynı okul içerisinde farklı eğitim olanakları sunarak eşitsizlik pratik uygulamalara dönüşüyor. Gözde sınıflara ayrı uygulamalar, sınavlar yapılırken öğretmen ve veliler de bu eşitsizlik uygulamalarının içine çekiliyor.

Kalabalık sınıflar ve yetersiz altyapı

Kalabalık sınıflar, öğretmenlerin öğrencilerin ihtiyaçlarına yanıt vermesini zorlaştırır. Hele bir de okullarda, sınıflar arasında da eşitsizlik varsa bu, çatışmayı daha da artırdığı gibi öğrencilerin sorunlarına çözüm arama noktasında da öğretmen yetersiz kalabilir. Öğrencilerle sağlıklı iletişim kurulamayan ortamlarda çatışma riski daha da artar.

Kalabalık sınıflar, ikili eğitim, öğrencinin yeteneklerini teşvik edecek ve öne çıkaracak altyapının eksikliği, eşitsiz uygulamaları daha da artırır. Okul mimarisi, bahçelerinin sadece betondan ibaret olması, oyun alanları ve spor salonu gibi öğrencilerin enerjilerini atabilecek mekanların eksikliği yine bu yetersizliklere eklenebilir.

Rehberlik hizmetlerinin yetersizliği

Psikolojik destek mekanizmalarının zayıf olması, sorunların büyümesine neden olur. Kalabalık sınıflarla birlikte çocukların sorunlarını görebilen, onlara zamanında müdahale eden bir rehberlik hizmeti verilmiyor. Yığınlarca sorun altında rehberlik öğretmenleri teknik bir görevli gibi evraklarla boğuşurken, okul yönetimleri öğrencilerin sorunlarını disiplin meselesi olarak ele alıp "sorunlu çocuklar" adı altında çocukları kendinden uzaklaştırarak sorunu çözmeye çalışıyor. Psikolojik destek eksikliği, sorunların erken aşamada çözülmesini engeller ki okullarda çözülemeyen, yok sayılan problemler toplumda herhangi bir alanda karşımıza şiddet olarak dönebilir.

Demokratik olmayan okul ortamı

Öğrencilerin söz hakkının olmadığı, katılımın teşvik edilmediği ortamlar, otoriteye karşı tepkiyi ve gerilimi artırır. Okullarda kulüp saatleri kaldırılmış, çocukların kendilerini demokratik olarak var edebilecekleri dersler sadece kağıt üzerindeki işlere dönüştürülmüş durumda. Öğrenciler geçmişte, sınıf temsilcilerini ve kulübünü seçerek çalışmalara katılabiliyorken bunlar bir bir ortadan kaldırıldı. ÇEDES projeleri, yeni müfredat uygulamaları ve iş yükleri ile okul

ortamları giderek geriledi. "Değerler eğitimi" denilerek okullarda iktidarın değer dayatmaları da buna eklenince çocuğu ve çocuğun yaşadığı problemleri görmekten, çözüm üretmekten uzak uygulamalar, çatışmaları derinleştirdi ve problemlerin katmerlenmesine yol açtı.

Beslenme sorunun önemli parçası

Beslenme sorununun da öğrenciler arasında gelir dağılımındaki farklılıklara bağlı olarak görünür olması da başka bir sorun olarak karşımıza geliyor. Parasız ve eşit eğitim politikalarıyla özel sınıf ve ayrıcalıklar kaldırılmalı, her öğrenciye ücretsiz yemek ve su sağlanmalı, kulüp ve seçmeli dersler gerçek anlamda öğrencilerin tercihine bırakılmalıdır. Bu nedenle son yıllarda okullarda, mahallelerde mücadelesi örgütlenen "1 Öğün Ücretsiz Sağlıklı Yemek" talebi önemlidir ve acilen hayata geçirilmelidir.

Eğitim, demokratik ve ücretsiz biçimde yeniden yapılandırılmalı

Sosyal eşitsizlikler ve kapitalist sistemin yarattığı farklılıklar, rekabeti, ön yargıları ve düşmanlıkları besledi. Dolayısıyla çözüm, sadece daha fazla güvenlik önlemi değil; eşitsizlikleri ortadan kaldıran, öğrencilerin söz hakkını güçlendiren ve öğretmenleri destekleyen demokratik bir okul kültürüdür.

Eğer okullar, rekabetin ve eşitsizliğin yeniden üretildiği alanlar olmaya devam ederse şiddet de bu yapının kaçınılmaz bir parçası olacaktır. Ancak dayanışmanın, eşitliğin ve demokratik katılımın güçlendirildiği bir eğitim sistemi, şiddetin yerine birlikte yaşam kültürünü koyabilir. Kalıcı bir çözüm için güvenlikçi reflexlerin ötesine geçmek gerekir. Bu da eğitimi yeniden yapılandırmayı zorunlu kılar. Bu yüzden eşit, demokratik, ücretsiz eğitim anlayışı güçlendirilmelidir.

Çocuklar için eğitim, sanat ve spor: Ayrıcalık değil temel ihtiyaç //

İşçi ve emekçilerin yoğunluklu yaşadığı mahallelerde yan yana geldiğimiz kadınlar, kendileri ve çocukları için evlerine yakın spor salonları, kültür-sanat merkezleri talep ettiklerini dile getiriyorlar.

Çocukları için kültürel etkinlikler ve spor sadece «hobi» değil; zihinsel, bedensel ve sosyal gelişimin önemli bir kısmını oluşturur. Spor; disiplin, ekip ruhu ve hedef belirleme becerisi kazandırarak öz güveni inşa ederken, sanat ve kültürel faaliyetler hayal gücünü genişletir, eleştirel düşünme yetisini geliştirir ve çocuğun dünyayı farklı açılardan anlamlandırmasını sağlar. Özellikle dış dünyanın risklerine karşı savunmasız kalan çocuklar için bu alanlar, sokağın tekinsizliğinden, dijital yalnızlıktan ve risklerden korunmayı sağlayan güvenli alanlardır. Bu faaliyetlerle birlikte çocuk, yalnızca yeteneklerini keşfetmekle kalmaz; aynı zamanda aidiyet hissi kazanır, şiddetten uzaklaşır ve kendi potansiyelinin farkına vararak sağlıklı bir şekilde toplumsal yaşamın içinde yer alır.

Spor, sanat, kültür etkinlikleri her mahallede olsa ne olur? Öncelikle bu hizmetlerin bir lütuf değil; devletin anayasal bir sorumluluğu olarak ücretsiz sunulması, kültürel ve bedensel gelişimi sınıfa dayalı bir ayrıcalık olmaktan çıkarır. Patron çocuklarının özel kurslarla edindiği imkanların işçi çocuklarına, “kamusal bir hak” olarak sunulması, fırsat eşitliğini kağıt üzerindeki bir cümleden çıkarıp yaşamdaki gerçeğe dönüştürür;

ailenin bütçesini sarsmadan her çocuğun yeteneklerini keşfedebileceği adil bir yaşam alanı inşa eder.

Oysa bugün çocuk bakımı, kamusal bir sorumluluk olmaktan bilinçli bir şekilde uzaklaştırılıyor ve tamamen geleneksel ailenin, özellikle de kadının omuzlarına yıkılan bir iç mesele olarak kurgulanıyor. Devletin çocuk bakım hizmetlerini piyasalaştırdığı veya bu alandan el çektiği her noktada, bakım yükü “doğallaştırılmış”

bir görevmiş gibi annelere devrediliyor. Bu durum, işçi kadınları ev ve iş yeri arasına hapsederken; çocukların nitelikli ve güvenli bir gelişim hakkını da ailenin ekonomik gücüne veya annenin fiziksel ve psikolojik dayanıklılığına bağlar. Oysa çocuk büyütme bireysel bir yükümlülük değil; toplumun tüm mekanizmalarıyla, kreşlerle ve mahalle merkezleriyle üstlenmesi gereken kolektif ve kamusal bir haktır.

Her mahallede kültür ve spor merkezi

İşçi kadınlar için çocuk bakımı ve gelişimi, ağır çalışma koşulları ve kamusal hizmetlerin eksikliğiyle doğrudan bağlantılı bir varlık mücadelesidir. Günde 10 ila 12 saati bulan ağır vardiyalarında bant başında veya hizmet sektöründe ter döken, eve döndüğünde ise bitkin bir halde ev işleri ile boğuşan kadınlar için “zaman yoksulluğu”, çocukla kurulan bağın önündeki en büyük engeldir; zira sistem, anneyi çocuğunun

karnını doyurabilmek için onu evde yalnız bırakmaya veya denetimsiz alanlara terk etmeye mecbur bırakıyor. Bu zorunlu kopuşun yarattığı boşlukta çocuklar, kontrolsüz bir dijital dünyaya veya her türlü riske açık sokaklara salınırken, toplumun yaşanan her olumsuzluğu “aile ilgisizliği” diyerek anneye fatura etmesi, mevcut eşitsizliği daha da derinleştiriyor.

Oysa çocukların sosyal, sanatsal ve bedensel gelişimi ailenin bütçesine veya annenin fiziksel ve psikolojik dayanıklılığına bağlanamayacak hayati bir kamusal hak olduğu halde, devletin bu sorumluluğu üzerinden atarak bakımı dört duvar arasına hapsetmesi, işçi çocuklarını sınıf çelişkisinin sert gerçekliğine yaşamlarının başında mahkum ediyor. Bu nedenle, mahallelerde ve semtlerde kurulan, ücretsiz, sosyal hizmet uzmanları denetimindeki ve çalışma saatlerine uyumlu kültür-spor merkezleri sadece birer “etkinlik alanı” değil; ebeveynlerin, gözü arkada kalmadan çalışabildiği, çocuğun ise bilimle ve sanatla birlikte olduğu güvenli alanlar olacaktır. İçerisinde tiyatro sahnelerinden müzik atölyelerine, spor salonlarından teknoloji laboratuvarlarına kadar geniş imkanlar barındıran kültür evlerinin inşa edilmesi geçmiş deneyimlere bakıldığında ölçülebilen ve ölçülemeyen pek çok fayda sağlamıştır. Eğitimin, sanatın ve sporun sınıfa dayalı bir ayrıcalık olmaktan çıkarılması; ancak devletin bütçe önceliklerini sermayeden yana değil, çocukların tüm yaşamını kuşatan bütüncül ve kolektif bir sosyal politika açısından yana kullanmasıyla mümkündür.

İlkokul sıralarına inen gelecek kaygısı

Bir öğretmen

İstanbul-Küçükçekmece

Sevgili Ekmek ve Gül okurları, ben atanamamış bir öğretmenim.

Toplumsal meselelerin tartışılmasında yaşın giderek düştüğünü gözlemliyorum. Artık bu konular neredeyse ilkökullü çağındaki çocukların gündemine kadar inmiş durumda. Çocuklar yalnızca sorunları duyan ya da izleyen konumda değil; çoğu zaman doğrudan etkilenecek bu meselelerin bizzat mağduru olarak büyüyorlar. Bu nedenle, çok küçük yaşlardan itibaren ülke gündemine dair kaygı içeren konuşmalar yaptıklarına tanıklık ediyorum.

Özel sektörde öğretmenlik yaptığım dönemde, oldukça küçük yaşta çocukların gelecek kaygısına dair konuşmalar yaptıklarına bizzat şahit oldum. Bu durum, çocukluk deneyiminin doğasının değiştiğini ve çocukların erken yaşta ağır bir farkındalık yükü taşıdığını gösteriyor.

Bununla birlikte, çocukların okul dışındaki gelişim alanlarının giderek daraldığını da gözlemliyorum. Spor ve sanat gibi alanlarda kendilerini geliştirebilecekleri kurslara katılım, ekonomik sebeplerle her geçen gün azalıyor. Ayrıca sokakların güvenli olmaması da çocukların dışarıda vakit geçirmesini zorlaştırıyor. Bu nedenle çocuklar çoğunlukla ev ile okul arasında sıkışmış bir yaşam sürmek zorunda kalıyor.

Bu koşullar altında, çocukların telefon, tablet ve bilgisayar oyunlarına yönelmesi çoğu zaman bir tercih değil, bir zorunluluk haline geliyor. Çünkü alternatif olarak kendilerini geliştirebilecekleri, sosyalleşebilecekleri ve ilgi alanlarını keşfedebilecekleri alanlara erişimleri oldukça sınırlı.

Tüm bu gözlemler doğrultusunda, yaşanan sorunların temelinde ekonomik koşulların yer aldığını ve bunun eğitimden sosyal yaşama kadar birçok alanı etkileyen, birbirine bağlı bir sarmal oluşturduğunu düşünüyorum.

“Ne yapılmalı?” dersiniz. Bence daha kapsayıcı, çocukların gelişimini destekleyen politikaların hayata geçirilmesi ile daha sağlıklı nesiller yetiştirmek mümkün.

Güvenli gelecek, güvencesizliği yaratan koşulları değiştirmekle mümkün

Güvende olma meselesi her gün olduğu gibi geçtiğimiz haftalarda Urfa ve Antep'te okullarda yaşanan saldırılarla yeniden gündemimize oturdu. Küçük yaşta çocukların içinde bulunduğu yaşam koşullarından etkilendikleri tüm sosyal faktörlere kadar, devletin gençlikten çaldığı bir bugün ve yarın var. Yaşanan olayların ardından birçok lise ve ortaokulda, "Okul kapılarına güvenlik görevlileri ya da polis koymak ne kadar güvenliği sağlayabilir?" sorusu önemli bir tartışma konusu oldu.

Bu güvenlik önlemleri yalnızca ortaöğretime değil, üniversitelere ve yurtlara da yansdı. Üniversitelerde zaten inşa edilmeye çalışılan baskı ortamında, alanı daraltılan ve yasaklarla, şiddetle susturulmaya çalışılan binlerce öğrenci var. Öyle ki etkinlik engelleri iktidarın arka bahçesi haline gelen üniversite yönetimlerine yetmiyor; bir fakültenin öğrencisinin başka fakülteye girmesine dahi izin verilmiyor.

Yaşanan olaylar vesilesiyle "güvenlik" kavramı atanmış yönetimlerin ekmeğine de yağ sürmüştü. Üç öğrencinin yan yana gelmesini sorun görenler, öğrencileri artık tek bir X-ray ile tarayarak istedikleri suçlamalarda bulunabilecek, onları hedef haline getirebilecek. Aynı KYK yurtlarında da geçerli. X-ray taramaları, çanta aramaları, oda baskınları derken öğrencilerin özel alanlarına müdahale sistematik biçimde sürüyor; suç üreten bu düzenin cezasını ise okuluna gidip gelen öğrenciler çekiyor.

Peki güvenlik yalnızca böyle mi sağlanabilir? Yaşanan şiddet olaylarının kaynağı yeterince baskı aracı olmaması mı? Daha fazla denetim, daha fazla baskı, daha fazla güvenlik personeli ve kolluk kuvveti şiddeti gerçekten azaltır mı?

Sistem çözümü tam da burada arıyor. Çözümü böyle zannettiğinden değil, bu araçlarla kendi yerini garanti altına almak istediğinden. Oysa sorun yalnızca caydırıcılık eksikliği değil; şiddeti üreten toplumsal koşulların kendisi. Şimşek'in orta vadeli programıyla birlikte toplumun tüm kesimleri gibi gençliğin de giderek yoksullaşması, gençliği kampüslerinden koparıp iş yerlerine itiyor ya da İŞKUR vasıtasıyla kampüsleri birer iş yeri haline getiriyor. Burslar eriyor, barınma krizi büyüyor, eğitim hakkı piyasanın koşullarına terk ediliyor. Gençlik daha öğrenciyken yoksullaştırılıyor, güvencesiz işlere itiliyor, işçileştiriliyor.

Bu ekonomik tablo bizi yeniden güvenlik meselesine götürüyor. Çünkü yoksullaşan, geleceksizleştirilen, kamusal destek mekanizmalarından mahrum bırakılan bir gençliğin bulunduğu zeminde

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

güvencesizlik de büyüyor.

X-ray cihazları kampüste güvenliği sağlamıyor

Üniversitelere ayrılan milyarlarca bütçenin bir kuruşu öğrencinin kulüplerine, yemekhanelerine, kütüphanelerine ayrılmazken; kampüsler güvenli ve erişilebilir hale getirilmiyor; gençlik eğitim ve emek sömürüsü kaskacında yitip gidiyor. Güvenlik yalnızca polisle, kamerayla, X-ray cihazlarıyla sağlanmıyor. Çünkü devlet, elindeki araçlarla gençliği bizzat güvensiz hale getiriyor. Özellikle 2024'ten bu yana kamuda tasarruf adı altında gençliğe ayrılacak bütçe, sosyal haklar ve özgürlükler budanıyor; gençlik ucuz emek rezervine dönüştürülüyor. Bunun olduğu yerde güvensizlik ve geleceksizlik büyüyor.

Genç kadınlar açısından durum farklı değil. Okuduğumuz okullarda, barındığımız yurtlarda güvenlik önlemlerinin ne kadar yetersiz olduğunu her yıl yaşanan olaylardan görüyoruz. Denetimsiz bir asansörde sıkışarak yaşamını yitiren Zeren Ertaş; kadın yurtlarına yabancı erkekler girerken tek açıklama yapmayan Gençlik ve Spor Bakanlığı; yurtlar talan edilirken

güvenliklerin hiçbir önlem almaması; yurt çevrelerinde yaşanan taciz vakalarına karşı sessizlik... Bunların hiçbiri münferit değil. Devletin "güvenlik" araçlarını nerede ve ne için konumlandığıyla ilgili. Türkiye'de her gün kadınlar cinayetlerde yitip giderken buna karşı caydırıcı hiçbir mekanizma işletmeyen, güvenli yurtları ve yaşam alanlarını mümkün kılmayan bir sistemin güvenliği ancak bu kadar koruyabilir.

Üniversitelerde ışıklandırma sorunlarından CİTÖK gibi mekanizmaların etkisizleştirilmesine, kadın topluluklarının etkinliklerinin engellenmesine kadar her baskı, yaratılmak istenen bu düzenin; güvensiz bir geleceğin parçası.

Güvenliği sağlayacak kalıcı mekanizmalar gerekli

Bu yüzden gerçek güvenlik, kampüs kapılarına daha fazla polis koymakta, yurt girişlerine daha fazla X-ray cihazı yerleştirmekte ya da gençliği daha fazla denetim altına almakta değil; gençliğin insanca yaşayabildiği koşulları kurmakta yatıyor. Güvenlik, barınma hakkının güvence altında olmasıdır; öğrencilerin açlıkla, borçla, geleceksizlikle baş başa bırakılmamasıdır. Güvenlik, aydınlatılmış kampüsler, işleyen mekanizmalar, özgür ve erişilebilir üniversiteler; kadınlar için

gerçekten güvenli yaşam alanları demektir. Çünkü güvenlik baskı ve denetimle değil, insanların insanca yaşadığı koşullar altında sağlanır. Mesele yaşanan şiddet baskıyla sindirmek değil, şiddetin gerçekleştirebileceği koşulları engellemektir.

Bugün "güvenlik" adı altında sunulan politikalar ise öğrencileri korumaktan çok denetlemeyi ve kontrolü büyütüyor. Şiddetin sistematik nedenlerini ortadan kaldırmayan her önlem, yalnızca baskının başka bir biçimine dönüşüyor. Yoksulluğu derinleştirip gençliği işçileştirirken, kampüsleri özgürlükten arındırırken, kadınların güvenliğini sağlayacak mekanizmaları işletmezken kurulan hiçbir güvenlik duvarı gerçek bir çözüm sunamaz. Çünkü güvensizliği yaratan düzenin kendisi, bu soruna çözüm olamaz.

Tam da bu nedenle ihtiyaç duyduğumuz şey daha fazla kolluk, daha fazla yasak ve denetim değil; eşit, özgür ve güvenli yaşam alanlarını birlikte kurma mücadelesidir. Güvenliği baskıda değil dayanışmada, denetimde değil korunması gereken ve korunması için mücadele etmemiz gereken haklarımızda, korkuda değil örgütlü bir gelecekte aramak gerekiyor. Çünkü gençlik için güvenli bir gelecek, ancak onu bugün güvencesizliğe mahkum eden koşulları değiştirmekle mümkün.

Ebrar Akdeniz

İtibarsızlaştırma, güvencesizlik ve şiddet sarmalında eğitim emekçileri

Bugün konuştuğumuz eğitimde şiddetin etkilediği kesimlerin biri de eğitim emekçileri. Eğitim emekçilerinin içinde bulunduğu koşullar, eğitim politikaları ile ilişkilidir. Sistemin ve onun temsilcisi iktidarların ideolojik şekillenmesine açık olan bu alan, en az çocuklar kadar biz eğitim emekçileri için de yıkıcı sonuçlar doğurmaktadır.

Nitekim son yıllarda okullarda artan şiddet olayları ile bu sonuçları yaşamaktayız. Henüz Fatma Nur Öğretmen'in bir öğrencisi tarafından öldürülmesi üzerinden bir ay geçmiş iken, geçtiğimiz haftalarda Urfa ve Maraş'ta yaşanan okullardaki şiddet ve cinayet vakalarıyla bir kez daha dehşete düştük. Bu yazıda son dönemde artan şiddet olayları, bu olaylara yol açan nedenler ve nedenlerine ilişkin yürütülen tartışmalara katkı sunmaya çalışacağız.

Okullarda yaşanan şiddeti yalnızca bireysel vakalar ya da "psikolojik sorunlu öğrenciler" üzerinden açıklamak, meselenin esasını gözden kaçırmak anlamına gelir. Ya da şiddetin kaynağını okul içi dinamikler olarak da göremeyiz. Şiddet, eğitim sisteminin yapısal sorunlarıyla, eğitim emekçilerinin çalışma koşullarıyla ve toplumsal atmosferle birlikte ele alınması gereken bir konudur. Ekonomik kriz, toplumsal kutuplaşma, geleceksizlik duygusu, aile içi sorunlar, kaygı, yalnızlık ve güvencesizlik gibi etmenler doğrudan okula taşınıyor. Okul, bu anlamda toplumsal ve bireysel gerilimlerin yansıdığı bir alan haline geliyor.

Peki bu şiddeti önlemek, tek başına öğretmenin ya da okul idaresinin alacağı lokal önlemlerle mümkün müdür? Elbette hayır. Bir öğretmeni ya da güvenlik görevlisini hem pedagojik hem de güvenlik anlamında her şeyden sorumlu görmek, aslında sistemin sorumluluğunu görünmez kılıyor.

AKP'li yıllarda itibarsızlaştırılan öğretmenler oldu

Begüm Avşar

Eğitim-Sen İzmir 5 No'lu Şube İş Yeri Temsilcisi

Özellikle AKP iktidarı ile tam 17 kez değiştirilen eğitim sistemi, bizzat Cumhurbaşkanı tarafından dillendirilen "dindar" nesiller söylemi, öğretmeni itibarsızlaştıran, değersizleştiren ifadeler ve oluşturulan şikayet hatları; eğitim emekçilerinin mesleki özerkliğini ortadan kaldıran bir sürecin önünü de açmıştır. Müfredatın sürekli değişmesi, bilimsellikten, sanattan, felsefeden arındırılması ve her türden ideolojik müdahaleye açık hale getirilmesi de bu sonuçlara sebep olmuştur.

Bu sonuçları besleyen, örgütlü mücadelenin zayıflığı üzerine de konuşmak gerekiyor. Son 20 yılda eğitim emekçilerinin örgütlülüğü meselesinin

yalnızca sendikal haklar meselesi olarak değil; eğitim politikalarının genel yönelimi, kamunun yeniden yapılandırılması ve siyasal iklim ile birlikte ele alınması gerekmektedir. 2000'lerin başında eğitim alanında sendikalaşma oranının artması AKP eli ile kurulan Eğitim Bir-Sen'in niceliksel artışı ile de paraleldir. Bir taraftan 4+4+4 sistemi, sınav sistemlerinin sürekli değiştirilmesi, sözleşmeli ve güvencesiz öğretmenlik uygulamaları iktidar tarafından dayatılırken, bu dayatmalara karşı mücadele eden muhalif sendikaların örgütlülüğünün gücü de hedef alınmak istenmiştir. Özellikle 15 Temmuz darbe girişimi sonrası ilan edilen OHAL sürecinde mücadeleciler sendikal anlayış darbe almıştır. İhraçlar, baskılar ve soruşturmalar ciddi bir kadro kaybına yol açmış; grev, eylem ve örgütlenme alanlarını da sınırlandırmıştır. Sendikal dengeler değişmiş,

iktidar politikaları ile uyumlu sendikalar güçlenmiştir. Birçok öğretmen açısından da sendikal faaliyet "sarkıncalı" bir alan olarak algılanmaya başlanmıştır.

Örgütsüzlüğün verdiği bu güç ile eğitim alanı daha da piyasalaşan ve performans odaklı bir hal alırken, eğitim emekçileri daha da güvencesiz ve yalnızca uygulayıcı konumunda, söz hakkı azalan bir duruma evrilmiştir. Toplumsal dayanışmanın, kolektif hareket etme bilincinin azalması da insani yalnızlaşmayı ve kendini her anlamda (gelecek kaygısı, kendini iyi hissetmeme...) güvencesiz hissetmeyi de beraberinde getirmiştir.

Bugün okullarda yaşanan şiddeti anlamak için bu tabloyu bütünlüklü görmek gerekir. Şiddet, yalnızca disiplin sorunu değildir; aynı zamanda güvencesizliğin, değersizleştirmenin ve örgütsüzlüğün de bir sonucudur.

Bugünkü eğitim emekçilerinin durumuna baktığımızda ise tüm bu baskılara ya da bireysel umutsuzluğa rağmen özellikle kendi mesleki sorunları üzerinden -eğitimde şiddet, mesleğin değersiz ve itibarsızlaştırılması- görülmemiş kitlelilikle eylem ve grevlerin yaşanması, bize başka bir

işaret fişğini de göstermektedir. Sendikal rekabete rağmen alanda birleşmek isteyen, birbirini selamlayıp birlik sloganlarını öne çıkaran bir eğitim emekçisi kitlesi bulunmaktadır. Tek başına hiçbir sendikanın grev yapamadığı ama birleşince binlerce okulun kapısına kilit vurulduğu bir

ruh hali yaşanmaktadır.

Hiçbir sendika üç gün greve çıkacağını hayal edemezken, eğitim emekçileri bu tarihi karara kendileri karar verdi. Aynı durum olmasa da 90'lı yıllarda devlete ve yasalara rağmen örgütlülük için ayağa kalkan kamu emekçileri, bugün de devletin yukarıda sıraladığımız tüm baskılarına ve sendikal bölünmüşlüklerine ve yapay ayrımlarına rağmen benzer bir ruhla ayağa

kalkmaktadır. Bu potansiyelin açığa çıkması, yalnızca eğitim alanını değil; toplumun geleceğini de belirleyecektir. Ve anlayan herkese de yol gösterecektir.

İktidarın eğitim sistemini 17 kez değiştirmesi, müfredatı bilimsellikten uzaklaştırması ve öğretmenleri itibarsızlaştıran söylemleri, eğitim emekçilerini her türlü müdahaleye ve şiddete açık hale getirdi.

Fail oyunlar mı yoksa sistem mi?

Fatma Havuç

Sosyal Hizmet Uzmanı

Hepimizin zihninde aynı soru: Bir zamanlar sadece Amerika'ya özgü sandığımız o toplu okul saldırıları nasıl oldu da bizim gerçeğimiz haline geldi? Bu sorunun yanıtı kuşkusuz tek bir etkene bağlı değil; aksine çok boyutlu bir krizle karşı karşıyayız.

Liberalizm dendiğinde akla gelen ilk ülke olan ABD'de banliyölerin bu kadar meşhur olmasının temel nedenlerinden biri okullardır. Orada sistem basittir: İyi bir mahallede yaşıyorsanız iyi bir okulda okursunuz; okulun kalitesi, mahalledeki evin fiyatını doğrudan belirler. Siyahi ya da yoksul bir bölgedeyseniz, niteliksiz bir okula mahkumsunuzdur ve üniversite kapıları size büyük oranda kapanır. Zenginler arasında üniversite mezuniyet oranı yüzde 80'lerdeyken, yoksullarda bu oran yüzde 40'lara düşer; üstelik bu kesimin çoğu eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalır. Kapitalizmin yoksullara yaşam şansı tanımadığını, sağlık ve eğitim sistemindeki bu keskin ayırmadan net bir şekilde okuyabilirsiniz.

Yoksulların dışlandığı bir sistem

Türkiye'de ise durum geleneksel olarak daha farklıydı. Devlet üniversiteleri yoksul çocukların en büyük fırsat kapısıydı. Ancak son dönemde sınav şaibeleri ve eğitim içeriğinin niteliksizleşmesi, sistemi bizzat kuranlar tarafından dahi eleştirilir hale geldi. Bir yanda devlet okullarında çeşitli yapılarla protokol imzalayan bir Milli Eğitim Bakanlığı, diğer yanda ise eğitimin içinin boşalmasından şikayet edenleri "yıllık ödemesi 600 bin lira olan ucuz özel

okullara" yönlendiren bir anlayış...

Peki, okul terörü neden bize de sıçradı? Cevap: Yoksulların sistemden dışlanması. Gençler artık eğitimi bir gelecek garantisi değil, gereksiz bir uğraş olarak görüyor. Eğitimin otoritesi sarsılırken, öğretmene ve okula duyulan saygı da ne yazık ki aynı hızla eriyor.

Saldırgan davranışların tırmanmasının ardında ne var?

Elbette bu tabloyu bir sosyal hizmet uzmanı olarak yalnızca refah modelleriyle açıklamam yetersiz kalır. "Suça sürüklenen çocuklar" kavramını ve çocuk suçluluğunun sosyolojik zeminini de tartışmaya dahil etmeliyiz. Medyada ve siyasetin dilinde pelesenk olan "Şiddet, online oyunlar ve diziler yüzünden tırmanıyor" argümanı, bilimsel çalışmalarla çelişiyor. Hayır; şiddet içerse dahi oyunlar ve diziler ile saldırgan davranışlar arasında doğrudan bir bağ yok. Çocuk suçluluğunun temelinde yatan gerçekler bellidir: Aile içindeki ihmal ve istismar, tutarsız disiplin, sosyo-ekonomik eşitsizlikler, işsizlik ve akran dışlanması.

Bu kadar eşitsizlik içinde faturanın aileye kesilmesi adil mi?

Son on yılda beyin göçü yapanlarla yapılan çalışmalar, gidenlerin en büyük sancısının "hukuka duyulan güvenin sarsılması" olduğunu gösteriyor. Cumhuriyet tarihinde suçun ve suçluluğun bu denli övüldüğü, meşrulaştırıldığı başka bir dönem belki de olmadı. Eğitimde fırsat eşitliğinin yok edildiği, üniversite bitirse dahi emeğinin karşılığını alamayacağını bilen çocuklarımızın gelecekteki umudu kesip öfke biriktirmesi bir tesadüf

mü?

Bugünlerde Ceza Kanunu'nda çocuk suçluluğu konusunda aileye de ceza verilmesi gündemde. Ancak sormak gerekir: Bu kadar yapısal eşitsizliğin faili bizzat sistemken, faturayı tek başına aileye kesmek ne kadar adil? Anladığım kadarıyla sosyal adalet, sistem kurucuların zaten umurunda değil.

Oyunların majör etkisi yok: Japonya örneği

Ancak şu gerçeği artık kabul etmeliyiz: Çocuklarımızın suça sürüklenmesinde dizilerin ya da oyunların sanıldığı gibi majör bir etkisi yok. Bugün dünyada online oyun tüketiminin en yüksek olduğu ülkelerden biri olan Japonya'da çocuk suçluluğu oranlarının bu denli düşük olması bir tesadüf değil; bu durum, adil ve erişilebilir bir toplumsal yapının doğrudan bir sonucu. Literatür bize açıkça şunu söylüyor: Çocuklarımızı kaybetmemizin esas müsebbibi, oyun konsolları değil, yapısal eşitsizlikler.

Suçu popüler kültüre yüklemek meseleyi karikatürize ediyor

Bu noktada eğitim sistemimizin sonuçları, tıpkı Amerika'daki gibi seyrediyor. Okyanusun ötesinde de Epstein gibi aşırı zenginler sistemin denetiminden kaçabiliyor, burada da benzer bir dokunulmazlık zırhı göze çarpıyor. Orada da yoksullar sistemin dışına itilerek görünmez kılınıyor, bizde de... Şiddet, ne yazık ki kapitalizmin yol açtığı sosyal adaletsizliğin yarattığı o büyük öfke birikiminin kaçınılmaz çıktılardan sadece biri. Bu derin krizi görmezden gelip suçu popüler kültüre ya da dizilere yüklemek, gerçeği ıskalamaktan öte, meseleyi karikatürize ederek komik duruma düşmektir.

Çocuklar ve yarımlar için mücadele etmeliyiz

Esenyalı'dan bir veli
İstanbul

14 Nisan günü Siverek'teki okulda yaşanan silahlı saldırı, toplumdaki bölünmeyi bir kez daha bana gösterdi. Büyük oğlum 8. sınıf öğrencisi. Akşam okuldan telefonuma gelen mesajda öğretmen "İş bırakma kararı aldık, sendikali öğretmenlerimiz eyleme katılacak" yazarken, 4. sınıf öğrencisi olan küçük oğlumun öğretmeninden gelen mesaj ise "Eğitim öğretim aksıyor, hiçbir şey değişmiyor" şeklindeydi.

Peki hangisi olmalı? Öğretmenler yapılan bu saldırıya karşı başta kendi ve çocuklarının geleceğini, can güvenliğini düşünerek buna "dur" demek adına sokağa çıkıp ses mi çıkarmalı? Yoksa hiçbir şey olmamış gibi zaten içeriği tartışılan eğitim programına devam mı etmeli? İki çocuğum, iki ayrı okul, iki farklı düşünce fakat kaygı tek: "Çocuklarımızın geleceğini en güvenli yer olarak düşündüğümüz okulların güvenliğini kim sağlayacak? Hangi eğitimcinin söylediğini dinleyeceğiz?"

Bu olayda sanık çocuk. Fakat tek başına suçu 14 yaşındaki bir çocuğun omuzlarına yüklemek ne kadar doğru? Ya da bu çocuğun bu hale gelmesinde tek sorumlu anne ve babası mı diye düşünmeden edemiyor insan. Çünkü bu çocuğu bu hale getiren; mevcut sistem, onun ürettiği politikalar ve tabii ki bu sistemin başka bir kolu olan eğitim sistemi. Ben sadece kendi çocuklarım için kaygılanmıyorum; bütün çocuklar için, hatta kestiremediğimiz yarımlarda doğacak çocuklar için kaygılanıyorum. Bu düzen ya da şu an yaşamaya maruz bırakıldığımız sistem değişmedikçe bu durum artacak. Yani aslında büyük oğlumun öğretmeninden gelen mesajın yolundan ilerleyip; bir öğretmen öldürüldüğünde tek başına bir grup öğretmenin derdiymiş gibi düşünmeden ya da bir kadın öldürüldüğünde veya bir gazeteci... kim olursa olsun tek başına onların ses çıkarması gereken bir olaymış gibi değil de birlikte ses çıkarmadıkça bu durum daha da kötüleşerek devam edecek.

O yüzden çocuklarımız için, yarımlarımız için, bu düzeni değiştirmek için hep birlikte, omuz omuza ses çıkartıp mücadele etmeliyiz.

'Birleşirsek kazanırız'

Tazminat hakkında, güvenli okul talebine...

İşçi bir kadın
İstanbul-Dudullu

"Kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber ya hiçbirimiz!" Ben bu sloganı da direnişi ve hakkımı aramanın yollarını da Dudullu OSB'de çalıştığım iş yerinden hakkım ödenmeden çıkarıldığımda ve 15 günlük eylemimiz sonucunda hakkımızı aldığımızda öğrendim. Eylem yapmanın yasal bir hak olduğunu; birlik ve beraberlik ile daha güçlü olduğumuzu, sesimizin daha gür çıktığını yaşayarak deneyimledim.

Maraş, Urfa ve diğer olayları internette görünce çok üzüldüm. Oradaki annelerle empati yaptım. Milli Eğitim Bakanına sosyal medyadan yazdım. Sosyal medyada paylaşımlar yaptım ama yok... Bir şey yapmalıydım!

Direnış sayesinde tanıştığım Emek Partisi Milletvekili Sevdâ Karaca'ya sosyal medyadan yazdım. Yalan yok, geri dönüş beklemiyordum. Aynı gün geri döndü, yazıştık. "Ne yapmalıyız? Siz Mecliste bir şeyler yapabilir misiniz? Bunun için nasıl önlemler alınabilir?" diye yazdım. O da işin Meclisle çözülemeyeceğini, birlik ve beraberlik ile sesimizi daha yüksek duyurmamız gerektiğini söyledi.

Ne yapılabileceğini düşündüm. İlkokul çocuğumun veli WhatsApp grubuna yazdım. Kimse yanaşmadı önce. Samimi olduklarımı ikna ettim. "Bu yapacağımız yasal, yanlış bir şey yapmıyoruz. Yarın bizim başımıza gelse herkes sessiz kalsa ne olur? Onların acısı var, biz onlara ses olalım" diye konuştum.

Okulun önünü düşündük önce. Muhtara da yazdım, yapacağımız eylemi duyursun diye. Muhtar, "Okuldan izin alın, başınız belaya

girmesin" dedi. Çocuklar için güvenli bir ortam olsun, velilerin içi rahat etsin diye okul müdür yardımcısına da yazdım. "İlçe emniyetten izin alın... Okulun adı lekelenmesin" dedi. Okul ve öğretmenimiz karşı çıkınca veliler de vazgeçmeye başladı. Son çare olarak okulun yanındaki mahalle parkında yapalım dedik. Okulumuzun adını vermedik.

Aslında hepimizin derdi aynıydı: "Güvenli okul, şiddete hayır!" Veliler de sessiz kalmak istemiyordu. Çocuklarımızın pamuk şekerinden bir dünyada yaşamadıklarını bilmeleri gerekiyordu. Çocuklarla iletişim konusunda bilgili olan sınıfımızdan bir veli ile oturduk; bu olayı çocuklara nasıl aktarabiliriz diye düşündük.

Ortaokula giden büyük oğlumla slogan ve pankartlar için bir şeyler yazdık. Diğer veliler de sloganlar ve pankartlar üzerine çalıştı. Sonrasında bu sloganları arkadaşımıza danıştık. Bazı sloganların çocuklarda okul için güvensizlik duygusu oluşturabileceğini düşünerek eledik. Çünkü okul onların ikinci yuvasıydı ve eğitim aldıkları yeri kötülemek doğru olmazdı. Okulun yanındaki parkta çocuklarımızla birlikte yapacağımız eylem için hazırдық.

"Yumruğunu indir, kalem kaldır! Çocuk gülerse memleket güler! Okul evim, öğretmenim rehberim! Bizler barışın çocuklarıyız!" gibi çocukların da söyleyebileceği cümleler seçtik. Büyük bir pankart da hazırladık: "Öğretmenlerimiz ve çocuklarımız için güvenli okullar istiyoruz! Şiddete hayır!"

Bu eylemle çocuklarımıza ve diğer insanlara, haksızlığa karşı susmamaları gerektiğini, birlik ve beraberlik ile seslerinin daha gür çıktığını, hakları için korkmadan mücadele edebileceklerini, bunun bir hak arama yolu olduğunu gösterdiğimizi düşünüyorum.

'Okullar bile güvenli değilse..'

Fotoğraf: Evrensel

Eylem Sancak
Bursa

Maraş ve Urfa'da gerçekleşen saldırıların ardından hem kendilerinin hem öğrencilerinin can güvenliğinden endişe duyan öğretmenler pek çok şehirde eylemler düzenledi. Eğitim sendikaları çağrısıyla Bursa'da bir araya gelen binlerce kişi yürüyüş gerçekleştirdi ve eğitim emekçileri üç gün boyunca iş bırakma eylemlerine devam etti. Öğrencilerin ve velilerin de katıldığı protesto gösterilerinde Milli Eğitim Bakanına, sorumlulara istifa çağrısıyla birlikte eğitim sistemine yönelik tepkiler ön plandaydı. Yürüyüş, Bursa'da son yıllardaki en kitlesel eylemlerden biriydi. Eğitimin tüm bileşenlerini ilgilendiren böyle bir gündemde binlerce veli kaygılıydı. Bu türden şiddet olaylarının birbirini tetiklediği, farklı şehirlerde saldırılar olabileceği haberleri ortada dolaşırken kime güvenebilirlerdi ki? Sahi; veliler, öğrenciler, öğretmenler kime güvenecek? Bu güvenli tesis etmesi gereken asıl sorumlular kimler?

'Biz çocukları nereye bırakıp işe gideceğiz?'

Sorumluluğu velilere yükleyenler, öğrencilerin kimlerle görüştüğünü, internet ortamında kimlerle konuştuklarını velilerin kontrol etmesini

bekliyorlar. İşçi kadınlar açısından bu nasıl mümkün olacak? Vardiyalı çalışan, çocuklarını bazen sadece uyurken görebilen kadınlar var. Çalışmadıkları zaman geçinmek, eğitim masraflarını karşılamak imkansızken çalıştıkları zaman da sorumsuzlukla suçlanıyorlar. Uyuşturucuyla mücadele adı altında En İyi Narkotik Polisi Anne kampanyasının türevleri sunulsa şaşırmayacaklar. Elbette onlar da çocuklarıyla ilgilenmek istiyor, evlatlarının zarar görmesini istemiyorlar ama yoksulluk sınırının altındaki maaşları da elden giderse ne olacak? Her fırsatta aileyi yücelten, üçer beşer çocuk isteyenler bunu düşünmüyor ama kadınlar her gün düşünüyor:

"Sabah 07.30'da fabrikaya giriyorum, akşam 18.30'da çıkıyorum. Eve geldiğimde çocuk çoktan okuldan gelmiş oluyor. Bizim için okul; çocuk sokakta olmasın, başında bir öğretmeni olsun dediğimiz, güvendiğimiz tek yerdi. Şimdi televizyonda o saldırıları görünce 'Ben oradayken çocuğumun başına bir şey gelse ruhum duymaz' diye düşünmeye başladım. Okullar bile güvenli değilse biz bu çocukları nereye bırakıp işe gideceğiz?"

"Vardiyalı çalışıyoruz. Bir hafta sabahçıyım, bir hafta akşamcı. Akşamcı olduğum hafta çocuğu sadece sabah kahvaltısında görüyorum. Öğretmenle gidip konuşacak,

okulun durumunu soracak vaktimiz hiç yok. 'Tek başımıza yapamayız' derken tam olarak bunu kastediyoruz."

Eğitim emekçileri uyardı

Öğretmenin itibarsızlaştırılması, öğrencinin can güvenliğinin hiç sayılması, işçinin değersizleştirilmesi aynı sistemin parçaları. Okullar evlerden ayrı, evler iş yerlerinden ayrı, iş yerleri mahallelerden ve mahalleler okullardan ayrı değildir. Toplumdaki ekonomik, sosyal değişimler ve sorunlar bütün kurumları, yaşamın tüm alanlarını etkiler. Bu yaşadıklarımız gibi büyük olaylar bir anda ortaya çıkmaz, tek tek kişiler özelinde açıklanamaz. İnsan psikolojisi ve davranışları, güvenlik önlemleri ve kontrolleri çeşitli süreçlerin önemli parçaları olabilir fakat yalnızca bunlara odaklanmak geçici çözümler sunacak, sorunların gerçek nedenlerini gizleyecektir. Eğitim politikalarının kısa ve uzun erimli sonuçları hakkında eğitim emekçileri yıllardır uyarılarda bulundu. Kurulmak istenen ideolojik hat, eğitimin bütün bileşenlerini etkiledi. Öğrenciler, öğretmenler, veliler güvensiz, geleceksiz ve umutsuzluk içinde mücadele etmeye çalışıyor. Bu mücadelenin umutsuzluktan kurtulabilmesinin yegane yolu ise birleşmekten geçiyor.

Kadınların Hıdırellez dilekleri:

Eşit, özgür, barış içinde adil bir dünya

Kadınlar baharın gelişini kendileri ve çevresindekiler için iyi dileklerle karşılıyor. Bu dilekler yalnızca kadınların iyi niyetlerini değil, aynı zamanda nasıl bir dünyada yaşama özlemi duyduklarını, hayattan ne istediklerini de gösteriyor. Baharın gelişinin, kadınların bu dileklerini dayanışma içinde gerçekleştirebilecekleri günleri göstermesi dileğiyle...

Benim dileğim; beş aydır maaş alamadıkları için eylem yapan maden işçilerinin ve emeği ile geçinen herkesin hak ettiği ücreti alması.
Fatma Koç - Adana

Hiçbir cahil zihniyetin bedelini masum, günahsız çocuklar ödemesin.
Melek Ertekin - Adana

Bana ve benim gibi çok borcu olan herkese ödeme kolaylığı diliyorum.
Sedef - Adana

Benim gibi icra borcu dosyaları olan tüm kadınlara kolaylıkla ödeme, bolluk bereket diliyorum.
Öznur Özçelik - Adana

Günümüze bakarsak hayırlı evlatlar hep cezaevinde, o güzelim tutsaklar çıksın. İkincisi 60 yıldır insanlar bir şekilde borçlu her yere, bu düzen tümünden değişsin. Kurtuluşumuz için, bir gün tüm halkların el ele, kol kola; canı pahasına "artık yeter" diye bağıştırdıkları o günü görmek istiyorum.
Emine Argüç - Adana

Yıllardır ailemle ve komşularıyla birlikte her 5 Mayıs gecesi binanın bahçesinde buluşur; dilek dileyip ateşten atlarız. Bazen gül dalına ip bağlarız, bazen de dileklerimiz kağıda çizip gül ağacının altına gömeriz. Bu seneki dileğim; önce beden ve akıl sağlığı. Kötülerin cezasını çektiği; barış, sağlık ve sevgi dolu; kadınların, çocukların ve masumların ölmediği bir toplum olmayı diliyorum.
Songül - Tuzluca, Ankara

Tüm dünyada barışın hakim olduğu, diktatörlüklerin sona erdiği, kadınların ve çocukların öldürülmediği, yeryüzünü ve gökyüzünü eşitçe paylaştığı, yüzlerde gülümsemenin, yüreğimizde umudun eksik olmamasını dilerim.
Yeliz - Tuzluca, Ankara

Bütün çocukların aynı şartlarda doğduğu, barış ve mutluluk içinde yaşadığı bir dünya diliyorum.
Tülay - Tuzluca, Ankara

Mesleğim olmasını, çocuklarımın sağlıklı büyümesini görmeyi dilerim.
Derya - Dersim

Emeklerimin karşılığını almak istiyorum
Özgül - Dersim

Zulmün ve zalimlerin yok olduğu; hak, hukuk ve adaletin kök saldığı; güzel insanların geleceğe huzur, mutluluk ve umutla baktığı; açlık ve yoksulluğun son bulduğu özgür bir dünya diliyorum.
Gülçin Yatarkalkmaz - Adana

Düzenli bir işimin olmasını diliyorum
Birsen - Dersim

Ben sadece doğup büyüdüğüm topraklarda kaygısız yaşamak istiyorum.
Handan - Van

Mesleğim adına ilk adımı atıp tıp kazanmayı ve benimle eşit imkanlarda olmayan insanlar için elimden daha fazla şey gelmesini diliyorum.
Eylül - Van

Hak, hukuk, adalet... Eşit işe eşit ücret. "Zengin-fakir" ayrımı ortadan kalksın, herkes eşit şekilde yaşasın. Bencil, tepeden bakan, "Benden olmayan yaşamasın" diyen bir hükümet istemiyorum; böyle bir yönetim de istemiyorum.
Bornova, İzmir

Savaşlar son bulsun. Çocuklar ölmesin, şeker yiyebilsinler. Birlikte kardeşçe yaşayabileceğimiz bir dünya olsun.
Bornova, İzmir

En güzel 1 Mayısları henüz yaşamadık. Kurtuluşumuzla birlikte yaşamak dileğiyle.
Bornova, İzmir

Öncelikle ailem ve kendim için sağlık, dünyada devam eden zulmün sona ermesi, ayrımcılığın bitmesini diliyorum. Kadın cinayetlerinin durdurulmasını, daha adil ve eşit bir dünya istiyorum.
Ayşe - Van

Kulelerde Bayraklar'dan okullara:

Şiddetin karşısına ne koyacağız?

Nuray Öztürk

Okullarda yaşanan saldırılar, artan şiddet ve bu şiddetin giderek daha küçük yaşlara inmesi toplumda haklı bir endişe yaratıyor. Ancak bu endişeye verilen yanıtların büyük bölümü aynı yerde kilitleniyor: daha fazla güvenlik, daha sıkı denetim, daha ağır cezalar. Okulların kapısına polis koymak, kameraları artırmak, disiplin yönetmeliklerini sertleştirmek... Oysa bu yaklaşım, sorunun kendisini değil, yalnızca görünen sonucunu hedef alıyor.

Tam da bu noktada, yıllar önce yazılmış bir kitap yeniden düşünmeyi mümkün kılıyor: Sovyet eğitim kuramcısı Anton Makarenko'nun Kulelerde Bayraklar romanı.

Gerçek bir deneyimin edebi anlatısı olan Kulelerde Bayraklar'da konu olan 1 Mayıs Kolonisi sadece bir okul değil; çocukların birlikte yaşadığı, çalıştığı, tartıştığı bir alan. Igor, Vanya, Vanda, Rişikov başta olmak üzere kitapta anlatılan çocuklar, bugünün diliyle "riskli" ya da "suça eğilimli" olarak tanımlanabilecek kimsesiz çocuklar. Kolonideki tüm çocuklar sokaktan gelen çocuklar; kuralsızlar, suça bulaşmışlar, birbirlerine güvenmezler. Ama Makarenko'nun yaptığı şey, bu çocukları baskılamak değil. Tam tersine, onları bir kolektifin parçası haline getirecek koşulları kurmaktadır.

Ağaçlık, ormanlık bir alanda kurulu birkaç binadan ibaret bir mekan... Hırsızlıktan gaspa, fuhuştan başka birçok suça bulaşmış çocuklar için burası bir yaşam alanıdır. Kimse zorla kalmaz, kaçmasınlar diye ekstra önlemler alınmaz. Duvarları, çitleri, demir parmaklıkları yoktur. Okulu, yemekhanesi, yatakhane, atölyeleri, reviri, tiyatrosu vardır, o kadar.

Kitabın en çarpıcı yanlarından biri, disiplinin nasıl kurulduğudur. Başlangıçta kurallar dışarıdan dayatıldığında işe yaramaz. Çocuklar ihlal eder, karşı çıkar, sistemi sabote eder. Ancak bir noktadan sonra, küçük sorumluluklar üzerinden çocukların sürece katılması sağlanır. Çocuklar sorumluluk alırken sadece öğrenen değil, mücadele eden öznelere dönüşmektedir. Bir işin aksamaması artık "öğretmenin sorunu" değil, o grubun sorunu haline gelir.

Igor bunun en çarpıcı örneğidir. Koloniye geldiğinde kural tanımaz, sorumluluk almaz biridir. Yaşanan bir olay üzerine kaçmayı ya da ceza almayı beklerken, Aleksey ceza yerine düşünmesi için zaman ve sorumluluk alması için güven verir Igor'a. Bu güven Igor'da koloniye karşı aidiyet duygusu geliştirir. Koloni içindeki deneyim ve tartışmalarla daha

Fotoğraf: Mental Arithmetic. In the Public School of S.Rachinsky (1895)-WikiArt

'Kitapta anlatılan Sovyetlerdeki 1 Mayıs kolonisi deneyimi, başka bir eğitimin mümkün olduğunu somut olarak gösteriyor. Kolektif üretime dayalı, katılımcı bir eğitim modeli...'

önce başlayan değişimin kritik eşiğidir o olay. Zamanla müfreze komutanı olur, tiyatro yazar, okulda başarısı artar.

Kolonide her çocuk Igor gibi dönüşmez. Rişikov gibi direnen, sistemi içeriden zorlayan çocuklar da vardır. Ama kolektif onu da dışlamaz çünkü dışlamak bir çözüm değil. Rişikov sonunda yaptıklarıyla yüzleşmek zorunda kalır ama bu yüzleşme bile ancak kolektifin içinde mümkün olur.

Çocuklar nesne değil özne

Çocuklar bilimin, sanatın, sporun hayatlarına girmesiyle yetenekleri açığa çıkarken aynı zamanda rehberlik eşliğinde kendi kendilerini yönetmeyi, kendi disiplinlerini ve hukuklarını belirlemeyi öğrenirler. Kolonide çocuklar sadece öğrenmez, ihtiyaçları olan şeyleri birlikte üretir. Tarım, atölye, tamir işleri... Başlangıçta isteksizlik vardır. Ama ürettikleri şeyin somut sonucunu

gördükçe çocukların bakışı değişir. Artık sadece "zaman geçiren" değil, bir şey ortaya koyan bireylerdir. Makarenko'nun ısrarla gösterdiği şey şudur: İnsan, yaptığı işle ve ait olduğu kolektifle birlikte değişir. Kulelerde Bayraklar'da üretim, çocuğun kolektif yaşamın bir parçası haline gelmesi, sorumluluk alması ve birlikte bir hayat kurması anlamına gelir. Üretim burada pedagojiktir; MESEM'lere benzemez, çocuğu nesne değil; özne haline getirir.

1 Mayıs Kolonisi'nde başlangıçta kendileri için üretirler, daha sonra koloni büyüdükçe bütün ülke için üretmeye başlarlar. Tiyatro ve sinema salonları için sandalye üretirler torna atölyesinde, dökümhanede yağ tenekeleri... Atölyeleri denetleyen de yine başlarında bir doktorla çocuklardan oluşan sağlık kuruludur.

"Kulelerde Bayraklar" metaforunda bayrak, koloninin artık dağınık bir çocuk

grubundan çıkıp kendi kimliğini kurmuş bir topluluk haline geldiğinin simgesidir. Kule ise bu ortaklığın üzerine kurulduğu yapıyı temsil eder. Kolektif, kimseyi olduğu gibi kabul etmez ama kimseyi de dışlamaz. Bir davranışın ne olduğu ve bu ortak yaşamın içinde yeri olup olmadığı tartışılır. Sorun sadece birey değildir ama birey de yaptığından muaf değildir. Çocuklardaki değişim ne ceza ile ne de görmezden gelecek sınır koyan ama birlikte tutan bir ilişkiyle var olur.

Başka bir eğitim mümkün

Bugün Türkiye'deki eğitim sistemine baktığımızda ise bunun tam tersini görüyoruz. Okullar, bireysel yarışın alanı; öğrenciler sürekli ölçülüyor, sıralanıyor, eleniyor. Başarı bireyselleştirilmiş, başarısızlık ise kişisel bir eksiklik gibi sunuluyor. Öğrencinin okulda söz hakkı yok. Öğretmen ise çoğu zaman bir rehber değil, bir denetleyiciye indirgenmiş durumda. Gelecek ise giderek belirsizleşiyor. Bu koşullarda büyüyen bir çocuğun kendini değersiz, yalnız ve öfkeli hissetmesi şaşırtıcı değil. Şiddet, çoğu zaman bu duyguların dışı vurumu olarak ortaya çıkıyor. Ama biz bu tabloya bakıp sadece "güvenlik açığı" dediğimizde; durumu "sorunlu çocuk", "suçlu öğrenci" diye açıkladığımızda asıl nedeni görünmez kılmış oluyoruz. Çünkü güvenlik önlemleri, şiddetin nedenlerini ortadan kaldırmaz. Sadece onu bastırmaya çalışır. Hatta çoğu zaman tersine etki yaratır: öğrenciyi potansiyel suçlu olarak gören bir sistem, aidiyet duygusunu daha da zayıflatır.

Sorun, çocuğun içine yerleştirildiği ilişkilerde

Kulelerde Bayraklar ise bize şunu söylüyor: Sorun, çocuğun içine yerleştirildiği ilişkilerde. Bugün okullardaki şiddeti gerçekten azaltmak istiyorsak sistemi daha çok tartışmak zorundayız: Öğrenci okulda ne kadar söz sahibi? Birlikte üretmenin, birlikte karar almanın alanı var mı? Başarı neden sadece bireysel bir yarış olarak tanımlanıyor? Okul, bir topluluk mu yoksa bir eleme mekanizması mı?

Kitapta anlatılan Sovyetlerdeki 1 Mayıs kolonisi deneyimi, başka bir eğitimin mümkün olduğunu somut olarak gösterir. Kolektif üretime dayalı, katılımcı bir eğitim modeli... Mesele sadece şiddeti önlemek değil, şiddeti üreten koşulları ortadan kaldırmaktır. Ama bu model kendiliğinden ortaya çıkmaz. Öğretmenlerin, öğrencilerin, velilerin birlikte vereceği bir mücadeleyle şekillenir. Çünkü eğitim sadece sınıfta değil, toplumun nasıl örgütlendiğiyle birlikte belirlenir.

Okullarda şiddet korkusu büyüyor, veliler endişeli

Neslihan Karyemez

İstanbul-Küçükçekmece

Geçtiğimiz haftalarda Urfa ve Maraş'ta yaşanan okul saldırıları, eğitim alanındaki güvenlik tartışmalarını yeniden gündeme taşıdı. Okullarda yaşanan bu olaylar ilk değil. Milli Eğitim Bakanı Yusuf Tekin döneminde okullarda meydana gelen şiddet olaylarında çok sayıda kişi hayatını kaybetti. Art arda yaşanan son saldırılar ise derin bir korku yarattı.

Saldırıların ardından eğitim emekçilerinin üç gün süren grevi sonrası görüştüğümüz veliler, çocuklarını yeniden okula göndermekte tereddüt ettiklerini, okulların çocukları için artık güvenli olmadığını dile getirdi.

Polisi görmek hem rahatlattı hem kaygılandırdı

Velilerden Meryem, çelişkili duygular yaşadığını ifade ediyor. Hem velilerin hem de çocukların okula gitmekten korktuğunu belirten Meryem, "Öğretmenlerimizin grevi bittikten sonra ilk okul gününde okula çocuğumu götürdüğümde her şey çok normaldi. Çıkışta çocuğumu almak için okula gittiğimde okulun bahçesinde belinde silah ile bir polis gördüm. Kapıdaki okul görevlisine sordum, polisin öğlen saatlerinde geldiğini söyledi. Bu durum beni hem rahatlatı hem kaygılandırdı" dedi.

Önce neden böyle hissettiğini anlayamadığını söyleyen Meryem, sonra düşündüğünde ilkokul çocuk-

larının önünde silahlı polisler olmasının kendisini rahatsız ettiğini dile getirdi. Ertesi gün okula gittiğinde ise düşündüklerini şöyle aktardı:

"Öğlen saatleriydi. Çocuklar teneffüstediydi. Polis memuru okulun koridorun arkasındaydı. Bir an aklıma geldi. Şimdi bu okula birileri silahla saldırmak istese... Okulun dışından bahçeyi tarasa birçok çocuğumuz hayatını kaybeder. O polis bizim çocuklarımızı koruyabilir mi, hayır. Biz bu hale nasıl geldik?"

Çocuklarımız suçlu gibi aranıyor

Bir diğer veli Fadime ise okullarda alınan güvenlik önlemlerine tepki göstererek, "Lisede okuyan çocuğumun okulunda, öğrencileri sıraya dizip tek tek arama yapıyorlar. Çocuklarımız sanki şüpheliymiş gibi davranılıyor. Bu nasıl bir güvenlik önlemi?" diye sordu. Okul yönetimlerinin ve milli eğitim müdürlüklerinin yapabildiği tek şeyin öğrencilerin üzerinin aranması mı olduğunu soran Fadime, "Maraş'ta velinin biri törende bağırıyordu: 'Biz uyardık öğretmenlerimiz uyardı siz önlem almak yerine 5 öğretmenimizi görev yerini değiştirdiniz' diye. Ben buradan şunu anlıyorum. Okul yönetimi, ilçe milli eğitim müdürlüğü görevlerini savsaklamışlar. Sorunlar çözülmek yerine üzeri örtülüyor" dedi.

Güvenlik çözüm değil

İki çocuğu okula giden Melek ise daha temel bir soruna dikkat çekerek, "Okul bahçelerinde güvenlik bile yok. Güvenlik olsa bu sorun

çözülür mü? Elbette çözülmez" dedi. Fatmanur öğretmenin hayatını kaybetmesini hatırlatan Melek, "Uyarılara rağmen göz göre önlem alınmadığı için gerçekleşmişti bu olay. Sürekli diken üstündeyiz. Peki bu çocuklar bu hale nasıl geldi? Bu çocuklar yaşları reşit olmamasına rağmen bu silahları nereden buluyor? Neden 14-15 yaşındaki çocuklar bu silahlara erişebiliyor? Devlet buna neden göz yumuyor? Neden yetkililerin açıklamaları bizi doyurmuyor, güvende hissettirmiyor bizleri?" diye soruyor?

Eğitimin yükü velilere bırakılıyor

Veliler yalnızca güvenlik değil, ekonomik yük konusunda da tepkili. Gülsüm, okul aile birliği toplantısında yaşananları şöyle anlatıyor: "Bizden 600 lira para istediler, X-ray cihazı alınacaktı. Zaten birçok masrafı karşılıyor, şimdi güvenliği de biz üstlenelim diyorlar. O zaman MEB'e ne gerek var? Okulları bize versinler, biz daha iyi yönetiriz."

Yaşananlar, okullarda artan güvenlik önlemlerinin gerçekten çözüm olup olmadığını tartışmaya açıyor. Veliler bir yandan çocuklarının korunmasını isterken, diğer yandan okulların güvenlikçi uygulamalarıyla daha da tedirgin edici alanlara dönüşmesinden kaygı duyuyor. Ortak bir soru ise hâlâ yanıt bekliyor:

"Çocuklar için en güvenli olması gereken yerlerden biri olan okullar, nasıl yeniden güvenli hale getirecek?"

Fotoğraf: Canva Pro Yapay Zeka

Fail ve mağdur üreten sistem köşeye sıkıştı

Eğitim emekçisi bir kadın

Bursa

Öğretmenler üç gün iş bıraktılar. Bir çocuğa poligonda "atış eğitimi" vermeyi meşru gören anne ve babasını kınamak için değil elbette. Öğretmenler, tüm bu yaşananları meşrulaştıran, işsiz mekanizmalar ve politikalara itiraz etmek için sokaktaydılar.

Farklı zamanlarda yaşanan saldırılar ardından birden fazla kez iş bırakarak alanlarda seslerini duyurmaya çalışan eğitim emekçileri, Bakanlık tarafından çocukları eğitim-öğretimden mahrum ettikleri gerekçesiyle eleştirildiler. Hatta sendikalara "grev hakkının ne olup ne olmadığını" öğretmeye kalkacak kadar ileri gittiler.

Son saldırı ise öğretmenleri de aşarak öğrencilere yöneldi. Suça sürüklenen çocuklar gündemini hatırlayalım, "katil ruhlu" çocuklar vardı hedefte. Sorumluluk sahibi ailelerin, temiz yüzlü, masum çocukları masum olmayanlara feda edilemezdi (!) Suç potansiyeli taşıyan çocuğu, suç işlemeyen eğitimden men etmek, suçlu çocuğu müebbet hapse mahkûm etmek, hatta çocuğun idamını istemek gerekti (!)

İşçi ve emekçiler çözümü bataklıkta aramaya yönlendirilmişti ki son okul saldırısının failinin mutlu aile fotoğrafında, eğitimci bir anne ve emniyet mensubu bir baba gördük.

Eğitim emekçilerinin son grevleriyle, durmadan yeni suçlular, yeni mağdurlar üreten ve tüm sorumluluğu ailenin üstüne atan sistemi bu kez köşeye sıkıştırdığı kesin. Çünkü bu kez, işçi ve emekçiler bataklığa yönlendirilmeyi reddetti ve eğitim emekçilerinin grevine güç verdiler.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Kuşaktan kuşağa örülen antiemperyalist mücadele

Ela Ava

1968 yılının Temmuz ayı, Türkiye gençlik hareketinin en sembolik eylemlerinden birine sahne oldu. Deniz Gezmiş ve arkadaşları önderliğindeki gençler, Dolmabahçe açıklarına demirleyen Amerikan 6. Filo'sunu protesto etmek için Gümüşsuyu'ndan Dolmabahçe'ye aktılar. "Tam Bağımsız Türkiye" sloganlarıyla karaya çıkan Amerikan askerlerini Dolmabahçe'de denize döktüler. Denizler o dönemde sürdürdükleri faaliyetlerle dünya genelinde yükselen antiemperyalist mücadele içinde iz bıraktılar.

70'ler, dünya açısından emperyalizme karşı mücadelenin çeşitli biçimlerde uç verdiği dönemlerden biriydi. Kadınlar ise bu antiemperyalist mücadele hattını dünyanın dört bir yanında örgütleyen pozisyonda oldular. Kadınların o dönem yürüttükleri antiemperyalist mücadeleyi hatırlamak, emperyalizmin ateşinin dünyanın dört bir tarafını kavurduğu günümüzde ihtiyaç duyduğumuz birliktelik için önem taşıyor.

'Bağımsızlık istemek biz bu suçu bilerek işledik'

1968 Temmuz'unda 6. Filo Dolmabahçe'ye geldiğinde, İstanbul ve Ankara'daki öğrenci liderleri sürekli temas halindeydi. Şirin Cemgil, Ankara'dan İstanbul'a gelerek eylemlere bizzat katılan ve kitleleri harekete geçiren isimlerden biriydi. Gümüşsuyu'ndan aşağı inen barikatların ön saflarındaydı. Şirin Cemgil'in mahkeme salonlarındaki duruşu, 12 Mart döneminin askeri mahkemelerinde en çok dikkat çeken savunmalar arasındaydı.

"Eğer ülkenin bağımsızlığını istemek suçsa, biz bu suçu bilerek ve isteyerek işledik" demişti Şirin Cemgil.

Vietnam'da Uzun Saçlı Ordu

Türkiye'deki olduğu kadar dünyadaki antiemperyalist mücadele de özellikle ABD emperyalizmine karşı yöneliyordu. ABD'nin Vietnam'a saldırısı hem ABD'de hem de dünya genelinde gençler ve işçiler tarafından büyük tepkiyle karşılanıyordu. Dünya halkları, Vietnam halklarıyla dayanışma gösterdiğini vurguluyordu. Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının "Vietnam Kasabı" olarak adlandırılan ABD Elçisi Commer'in arabasını yakmaları, doğrudan bu uluslararası dayanışmanın Türkiye'deki yansımasıydı. Bu dayanışma ve Vietnam'daki emekçi halkın emperyalizme karşı direnci ABD'yi bozguna uğrattı: "Küçük bir halkın

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

6. Filo eyleminden sonra denizden çıkarılan Amerikan askerleri.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

devasa bir imparatorluğu yenmesi" emperyalizme karşı verilen savaşta efsaneleşti.

Bu efsanevi savaşta, Vietnam'da kadınlar bizzat tünellerde, bataklıklarda ve pusularda en ön saflardaydı. "Uzun Saçlı Ordu", Güney Vietnam Kurtuluş Cephesi bünyesinde kurulan ve tamamen kadınlardan oluşan devasa bir güçtü.

Dünyanın hafızasında

Filistinli bir direnişi: Leyla Halid

70'li yıllarda Filistin davası Vietnam ile birlikte antiemperyalist mücadelenin en önemli, en sembolik örneklerinden biriydi. Filistin'de direniş denince akla gelen ilk şey hâlâ, elinde AK-47 tüfeği ve boynunda kefiyesiyle Leyla Halid'in ikonik fotoğrafıdır.

Leyla Halid, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi (FHKC) üyesiydi. 1969 ve 1970 yıllarında gerçekleştirdiği uçak kaçırma eylemleriyle dünya gündemine oturdu. Amacı tüm dünyanın gözmezdenden geldiği Filistin meselesine dikkat çekmekti. Eylemlerinden sonra estetik ameliyat olmak zorunda kaldı çünkü emperyalistler ve onların iş birlikçileri tarafından en çok aranan kişilerden biri olmuştu.

O dönem Türkiye'den de birçok devrimci Filistin direnişinin sesi hatta bir parçası olmuştu. Filistin kampları, 70'lerde bir devrimci "okul" işlevi gördü. Türkiyeli, İranlı, Almanyalı,

Japonyalı ve Latin Amerikalı devrimciler aynı siperde buluştu. Bu, ideolojik bir tercihten ziyade, emperyalizmin uluslararası saldırısına karşı enternasyonal bir savunma refleksi idi.

Bağımsızlığın sembolü Josina Machel

Bu dönem ABD emperyalizmine karşı mücadelenin yanı sıra halkların sömürgeciğe karşı da mücadelelerini yükselttiği bir dönemdi. Afrika'da 70'ler, Portekiz sömürgeciğine karşı verilen savaşların zafer yıllarıydı. Bu savaşta kadınlar "Kadınlar Birliği" gibi kolektiflerde örgütlendiler. Sömürgeciğe karşı savaşan kadınlardan Mozambik Kurtuluş Cephesi üyesi Josine Machel, Mozambik'te bir yandan da kadınların en temel hakları için de savaşıyordu. Mozambik'te kadın haklarının ve anti-kolonyalizmin en önde gelen isimlerinden biri olan Machel, "bağımsızlık" için verilen mücadelenin Afrika kıtasındaki simgelerinden biri oldu.

Emperyalizme ve sömürgeciğe karşı yürütülen bu mücadeleler birbirinden öğrendi, beslendi ve büyüdü. Bu mücadelelerin sonucunda Vietnam'da ABD'nin bataklığa saplandı, dünya halklarına "yenilmez" denilen bir gücün yenilebileceği gösterildi. Şili'de parlamenter yolla da olsa sosyalizmin tartışılmaya başlandı. Türkiye'de 68

kuşağı, köylü mitingleri ve fabrika işgalleriyle anti-emperyalizmi sınıfsal bir zemine oturtmaya başladı. 1970'lerin anti-emperyalist mücadelesi, emperyalizmin en zayıf halkalarını daha da zayıflatmaya başlayan zincirleme bir reaksiyon başlatmıştı. Neoliberal politikaların doğuşu, faşist darbelerin yayılması da tam bu sebeple emperyalistler için açmazların aşılması işlevi gördü.

Mücadele mirasını devralıyoruz

Bugün ise İran'dan Lübnan'a Küba'dan Afrika ülkelerine ABD emperyalizminin Çin emperyalizmine karşı sürdürdüğü çatışma ve "ABD'yi yeniden harika yapacağız" senaryoları aslında geçmişteki işgal, savaş ve emperyalist darbelerle bakınca "dejavu" etkisi yaratıyor. Küba'da hayati ihtiyaçlardan biri olan elektrik kesintileri, İran'a karşı deniz ablukası, Lübnan'da amansız bombardıman emperyalizmin vahşetini ortaya koysa da ABD istediğine ulaşmış değil. İran'da Trump'ın hesapladığı gibi ilerlemeyen süreç ABD'nin şişirdiği balonu söndürmüş durumda.

Filistin soykırımı sürecinde de yaşadığımız gibi AB ülkelerindeki devletlerin tutumuna rağmen özellikle kadınların örgütleyicisi olduğu "Filistin'e destek" eylemleri, işçilerin örgütledikleri grevler önemli yankı uyandırmıştı. Dünya işçi sınıfının örgütlülüğü geçmişten bugüne zayıflamış olsa da ne işçilerin ne de kadınların barış için yürüttükleri antiemperyalist mücadele tamamen kaybolmuş değil. Dünyanın her bir yanında baskıcı ve sağcı hükümetler türese de kadınların alanda mücadelesi, emekçileri emperyalizme karşı harekete geçirmesi de bitmiş değil.

Dün Denizlerin, Şirin'lerin, Leyla'ların mücadelesi bugün biz kadınların omuzlarında sürüyor. Bu mücadele mirasına sahip çıkmak, mücadeleyi büyütme ve ilerletme de bugün bizlere düşüyor.

TKIS'ta patron baskısına karşı örgütlülük kazandı

Adile Doğan
İstanbul-Pendik

Yaklaşık iki yıl önce çoğunluğu kadın işçilerden oluşan TKIS perde fabrikasında, işçiler sendikalaşmaya karar verdiler. İşçiler üç ay içinde örgütlenme sürecini tamamlarken öncü arkadaşlarına güvenmiş ve çalışma koşullarını düzeltmek üzere bir araya gelebilmişlerdi. Bu süreç içinde her yerde olduğu gibi kimsenin birbirine güveni yoktu. Her işçi bir diğerinden "olmaz" diyerek söze başlıyordu. Fakat kötü çalışma koşulları, ücretlerin düşük olması ile bu durumu değiştirebilmek için birleşmekten başka çareleri olmadığını görmek zorunda kaldılar. Örgütlenme süreçlerinde, işçilerin başka fabrikalar hakkında da bilgi edinme ihtiyacı doğmuştu. Başlayan grev ve direnişleri de heyecanla takip eder hale geldiler. Digel Tekstil hemen hemen aynı zamanda örgütlenmişti. Farklı fabrikalarda çeşitli grev ve direnişlerin de devam ettiği bir dönemde TKIS fabrikasında öncü işçiler, patronun sendikalaşmayı öğrenmesiyle işten çıkarıldı.

İşten atılan işçiler sendikalarıyla beraber bir direniş çadırı kurdular. Direniş yaklaşık sekiz ay sürdü. Patron, bu süreçte yasaların kendisine verdiği tüm hakları kullandı. Sendika yetki almasına rağmen itiraz etti. Yetki davasını sendika kazandı fakat yine itiraz etti. Tabi bunların hepsi uzun bir zamana yayıldı. Yasa bu yetki davalarının dört ayda bitmesini ön görmüş olmasına rağmen tam bir buçuk yıl sürdü davalar. Aynı şekilde işten çıkarılan işçilerin de davaları daha yeni sonuçlandı.

Patronun hamlelerine karşı işçilerin birliği sürdü

Yetki itirazı ile zaman kazanmak isteyen patron, işlerini büyüttü ve ikinci fabrikayı da açtı. Ayrıca bu süreyi mahkemenin sonucunu bekleyen işçilere baskı uygulamak ve sendikasızlaştırmak için kullandı. Yasalar tüm desteği patronlara sunmasına rağmen TKIS işçileri

vazgeçmedi ve sendikada kalmaya devam ettiler. Tazminatsız işten çıkarmayı hedefleyen patron, her gün işçilere tutanak tutarak disiplin kurulunun önüne çıkartsa da içerideki birlik devam etti. Zaman zaman psikolojik baskıya dayanamayanlar olduğu gibi işten istifa edenler de oldu. Ancak ağırlıklı olarak işçiler, sendikal birliklerini korumaya devam etti. Tabi bunlar kendiliğinden olmadı. İşten çıkarılan öncü işçiler, dışarıda olmalarına rağmen çalışan işçilerle bağını hiç koparmadı. Sendika ve işçiler arasındaki görüşmeler, toplantılar hep sürdü. Şimdi tüm zorluklara ve engellemelere rağmen yetki kazanıldı ve TKIS'ta 4 Mayıs günü ilk toplu sözleşme görüşmesi gerçekleştirilecek.

Sendika eli güçlü bir şekilde masaya oturacak. Çünkü iyi bir sözleşme imzalayacak bir işçi örgütülüğüne sahip. Artık işçilerin hak ettikleri kazanıma ulaşmaları için mücadeleye daha sıkı sarılması gerekiyor.

'Mızrak çuvala sığmıyor'

Sendikalaşmanın önündeki bütün engellemelere rağmen bu kazanım sadece TKIS işçileri için değil, sendikalaşma sürecinde olan işçiler için de umut olacak. Bu dönem yasaları arkalarına alarak palazlanan patronlar, işçilerin yan yana gelmesini engellemeye çalışacak. Ama işçiler için artık mızrak çuvala sığmıyor, sığmayacak.

Bu yazıyı yazdığımda 1 Mayıs'a sadece beş gün kalmıştı. Hâlâ sendikalardan örgütlü iş yerlerine tek bir çağrı yapılmamıştı. Sendikalaşmanın önünde bunca engel varken daha bir iş yerinde tek bir bildiri dahi okunmadı.

Tezgaah başında çalışan işçiler ömür çürütüyor ama yine de her gün giderek yoksullaşılıyor. Şimşek Programı patronlara muazzam olanaklar sunarken işçilerin başta sendikalaşma hakkı olmak üzere, en meşru hakları ellerinden alınıyor. Öyleyse sendikalar bu koşullara karşı işçilerin seslerine kulak vererek tüm barajlara, tüm yetki davalarına, tüm yasal engellemelere karşı mücadele etmeli.

Fotoğraf: DHA

Neslihan Karyemez
İstanbul-Küçükçekmece

Küçükçekmece'de Atatürk Mahallesi'nin sokaklarını arşınlarken bir tekstil atölyesinin kapısından içeri giriyoruz. İçeride, gündelik hayatın görünmeyen yükünü omuzlayan kadınlar var. Parça başı iş yapan bu kadınlarla yoksulluk, geçim derdi ve çalışma koşulları üzerine konuşuyoruz.

'Kendimden kısıp onlara yetmeye çalışıyorum'

Atölyede karşılaştığımız 65 yaşındaki Neriman, aslında dinlenmesi gereken bir yaşta hâlâ çalışmak zorunda kalan kadınlardan biri. Eşi emekli ve hasta. Oğlu çalışsa da kalabalık bir hanede sürdürdükleri yaşam mücadelesi giderek ağırlaşıyor.

"Evde yedi kişiyiz" diyor ve devam ediyor: "Dördü çocuk, okula gidiyor. Gelir belli ama gider çok. Torunlarım bir şey istediğinde kendimizden kısıyoruz. Bazen pazardan bir kilo meyve alıyorum, çocuklara yetmiyor. Büyükler yemiyor çocuklar yesin diye." Sofrada eksilen çoğu zaman onun payı oluyor: "Torunum 'Babaanne sen yedin mi?' diye soruyor. 'Yedim' diyorum ama yememişim. Kendimden kısıp onlara yetmeye çalışıyorum. Ayda bir, iki defa et alabiliyoruz. Sütü de ancak okul beslenmesine koyabiliyoruz. Sebze meyve hak getire."

Parça başı işin düzensizliği de ayrı bir sorun. İş olduğunda kazanıyor, olmadı-

ğında ise hiçbir geliri yok: "100 parça iş yaparsam 100 lira alıyorum. Her gün iş olmuyor. Olmadığında elimiz kolumuz bağlı kalıyor."

Devlet sadece kitap veriyor kalanını bizden istiyor

Atölyede konuştuğumuz bir diğer kadın ise Sevdâ. İki çocuk annesi olan Sevdâ, asgari ücretle çalışan eşiyle birlikte geçim mücadelesi veriyor. Kirada oturdukları evin koşulları, hayatlarını doğrudan etkiliyor: "15 bin lira kira ödüyoruz. Ev çok küçük, giriş kat. Çamaşır bile kurutmak sorun. Dışarı assam çalınıyor, içeride kurumuyor."

Sevdâ'nın en büyük yüklerinden biri de çocuklarının eğitim masrafları: "Devlet sadece kitapları veriyor. Onun dışında her şey bizden isteniyor. Kayıt parası verdim. Temizlik parası, sabun parası... Vermeyince çocuklara kötü davranıldığını hissediyorsun. Mecburen veriyoruz."

Parça başı iş ise onun için bir tercih değil zorunluluk: "Burada sürekli iş yok ama olduğunda gelmek zorundayım. Günlük kazandığımız parayla çocukların okul ihtiyaçlarını, mutfak masraflarını karşılamaya çalışıyoruz. Burası olmasa sadece eşimin maaşıyla geçinmemiz imkansız."

Küçükçekmece'deki bu küçük atölye, aslında büyük bir gerçeğin yansıması. Emekli olup dinlenmesi gerekenlerin çalışmak zorunda kaldığı, çocukların ihtiyaçlarının ebeveynlerin temel ihtiyaçlarının önüne geçtiği ve kadınların emeğiyle ayakta duran bir hayat...

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Kadın yoksulluğunu görünür kılmak

Begüm İnanç

Akşam yemeğine konulacak malzemeden doktorun yazdığı ilaçları almaya, dışarıda bir kahve içmekten yıl boyunca bir tatilin hayalini kurmaya kadar hayatın her alanı, eldekiyle nasıl idare edileceği sorusuna sıkıştı. Yoksulluk kadınları bu sıkışmışlığın en can alıcı noktasına koyuyor. Bugün yoksulluk, çocuğun okul çantasına ne gireceğinden kadının kendi ihtiyaçlarını ne ölçüde ertelediğine kadar gündelik hayatın bütün alanlarında hissediliyor. Bu tablo içinde kadınların yaşadıkları, çoğu zaman görünmez hale geliyor. Oysa kadınlar, yoksulluğu yalnızca yaşayan değil, aynı zamanda yönetmek zorunda bırakılan kişiler olarak krizlerin en ağır yükünü taşıyor. Ancak kadınların taşıdığı bu yük resmi rakamlara yansımıyor.

Ekmek ve Gül, 9 kadın derneği ve 23 Ekmek ve Gül Grubu ile yaptığı kadın yoksulluğu anketinde; 1 Mayıs'a giderken kadınların yaşadığı yoksulluğu yalnızca rakamlarla değil, gündelik hayatın içinde yaşananlarla görünür kılmak ve ortaya çıkan sonuçlarla birlikte kadınların yaşadıkları yoksulluğa karşı mücadelesi için birleşebilecekleri alanlar ve talepler yaratmayı amaçladı. Ankete katılan kadınların anlattıkları ise yoksulluğun soyut bir ekonomik veri değil, gündelik hayatı belirleyen somut bir gerçeklik olduğunu gösteriyor.

Kadınlar mutlak yoksulluğa sürükleniyor

Anket sonuçları, kadınların günbegün hayatta kalabilmek için gereken en temel ihtiyaçlarından dahi vazgeçmek zorunda bırakıldığını gösteriyor. Ortaya çıkan en çarpıcı verilerden biri, kadınların eve gelen gelirin büyük bir çoğunluğunu beslenme masraflarına harcaması ancak aynı zamanda yoksullukla cebelleşirken yine ilk önce beslenme ihtiyaçlarında kısımları oldu. Kadınlar et, süt gibi ürünlerden vazgeçiyor, öğün atlıyor, beslenme alışkanlıklarını değiştirmek zorunda kalıyor. Kadınların gelirlerinin büyük bir kısmını

beslenmeye harcaması ve ilk elden buradan kısıması, yoksulluğun doğrudan yaşamsal ihtiyaçlarına kadar dayandığını açıkça ortaya koyuyor. Kadınlar, yaşamsal ihtiyaçlarını dahi karşılamak için bankalara borçlanıyor, ay başında yine gelirin büyük bir kısmı borçların kapanması için kullanılıyor. Yoksulluk kadınları sonu gelmez bir borç döngüsüne sürüklüyor. Tüm bu süreçte kadınlar kendi hijyen ihtiyaçlarını, kişisel bakımlarını hatta doktora gitmeyi dahi ertelediklerini söylüyor.

Güvencesizlik ve işsiz kalma kaygısı

Ücretler enflasyon karşısında erirken, işçi ve emekçi kadınların yaşamı giderek daha güvencesiz hâle geliyor. Alım gücünün düşmesi kadınlar açısından aynı zamanda işten çıkarılma korkusunun, kayıt dışı ve güvencesiz işlere mecbur bırakılmanın, ek iş yaparak ayakta kalmaya çalışmanın da yaygınlaşması anlamına geliyor. Anket sonuçları, özellikle sendikali olmayan kadın işçilerin hem işten atılma kaygısı hem de iş yerlerinde yaşadıkları sorunlara karşı ses çıkaramama eğilimi taşıdıklarını gösteriyor. Bununla birlikte sendikali olmayan kadınların iş ve ücret güvencesinin olmaması, kadınları yoksulluğa karşı mücadele ederken ek iş aramaya daha çok itiyor. Sendikalaşmanın önemi bu ankette ortaya çıkan önemli sonuçlardan biri. Örgütlü olmak kadınlar için temel ihtiyaçların garantörü ve insanlık dışı bir sömürüye karşı kalkan olduğu kadar, duygu durumu üzerinde dahi olumlu etki bırakıyor. Kadınlar tam zamanlı ve güvenceli işlerde çalışmak istediklerinde ise karşılarına yaş, medeni durum, bakım yükü gibi gerekçelerle yapılan ayrımcılık

çıkıyor. Örneğin emekli kadınlar çalışmak istediklerinde yaş ayrımcılığına uğradığını söylerken çalışmayan kadınların büyük bir çoğunluğu ücretsiz kreş ve bakımları olmadığı için, bakım yükü nedeniyle çalışamadıklarını ifade ediyor.

Kaygı, izolasyon ve şiddet

Kadınlar için yoksulluk, aynı zamanda sosyal hayattan uzaklaşma, sürekli kaygı ve stres altında yaşama ve şiddet anlamına geliyor. Kadınların neredeyse tamamı, yoksulluk yüzünden sürekli kaygılı olduğunu dile getiriyor. Bu kaygı ve stres hali aynı zamanda kadınların daha iyi hissedebilecekleri, dinlenecekleri alanlardan yoksulluk nedeniyle uzaklaşmak durumunda kalmasıyla pekiyor. Kadınlar sosyalleşemediklerini belirtirken bazı zamanlar evlerine misafir dahi kabul edemediklerini söylüyor.

Kadınlar yoksulluğun, hane içinde kısıtlı kaynağın nasıl, nereye harcanacağına ilişkin yaşanan gerginlik ve tartışmalara sebep olduğunu da dile getiriyor. Bunun yanı sıra kadınlar yoksulluğun ev içinde yaşadıkları şiddetin sebeplerinden biri olduğunu, bu şiddetten uzaklaşmak istediklerinde de önlerine büyük bir engel olarak çıktığını vurguluyor. Yani yoksulluk, kadınları yaşadıkları şiddete karşı mücadele etmekten alıkoymayan yegane faktörlerden birine dönüşüyor.

Yoksullukla bütünlüklü mücadele için

Anket sonuçlarında kadınların yoksulluğa yönelik çözüm önerileri de yer aldı. Türkiye'de azınlık olan patronlar zenginleşirken kadınların yoksullukla cebelleştiği, kadınlar tarafından görülüyor ve adaletli

gelir dağılımı talep ediyorlar. Kadınlar adaletli gelir dağılımı derken ücretlerin insanca yaşanabilecek düzeye çıkartılabilmesini istiyor; eşit işe eşit ücret, kamusal kreş ve bakım hizmetlerini, okullarda bir öğün ücretsiz, sağlıklı yemeği, işe girerken yaşadıkları ayrımcılıkların engellenmesini ve güvenceli bir şekilde istihdam edilmeyi talep ediyor.

Yoksulluğa karşı mücadele, birlikte örüldüğünde güç kazanacak

1 Mayıs'tan hemen önce kadınların Ekmek ve Gül'ün anketi aracılığıyla, hem kadın dayanışma derneklerinden hem de Ekmek ve Gül gruplarından kadınlarla sorunlarını ve taleplerini bu şekilde konuşması, bu taleplerin kazanılabilmesi için gerekli olan mücadele zeminini de güçlendirdi.

Çünkü yoksulluğun kadınların gündelik yaşamına nasıl sirayet ettiğini, aslında sorunların ortaklığı kadar taleplerin de ortaklığını da görünür kıldı. Anket sonuçları ve ortak talepler, yoksulluğa karşı mücadelenin ancak birlikte örüldüğünde güç kazanabileceğini bir kez daha gösterdi. Şimdi sıra, kadınların bu ortaklıklar etrafında buldukları alanlarda kuracakları birlikteliklerde ve var olan mücadele birliklerini güçlendirmekte!

Raporu okumak için QR'ı okutun

Kocaeli'de yoksulluk anketinin gösterdikleri:

Bir araya geldikçe korku azalıyor, dayanışma büyüyor

Reyhan Başaran
Kocaeli

Kocaeli Ekmek ve Gül Kadın Dayanışma Derneği olarak, derinleşen yoksulluğun kadınlar üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak üzere Ekmek ve Gül'ün hazırladığı anket çalışmasını gerçekleştirdik. Okul bahçesinde çocuğunu almaya gelen, işten çıkıp evine giden, kapısının önünde komşularıyla oturan kadınlarla bir araya geldik. Sohbet eşliğinde yaptığımız anket çalışmamız, kadınların yaşadıkları zorlukları bizimle paylaşmalarını sağladı.

Kadınlar isyan etmekten çekinmiyor

Körfez ilçesinde, evlerde bulduğumuz kadınlar, giderek zorlaşan ekonomik koşulların onları çalışma hayatının bir parçası haline getirdiğini anlattılar. Çalışmaktan normal koşullarda memnun olacaklarını fakat hem evde hem işte çok yorulduklarını, çalışmalarına rağmen evdeki bütün işleri yine kendilerinin yaptıklarını anlattılar. Sosyal hayatlarının olmadığını, evden işe işten eve gittiklerini, aile içinde bile kaliteli zaman geçiremediklerini söylediler. Her şeyin

Görsel: Canva Pro Yapay Zeka

ucuzunu kovalayan, ne yemek yapacağını düşünen, çocuğunu okula hazırlayan ve tüm bunları sağlayabilmek için aynı zamanda çalışmak zorunda olanlar onlardı. Ucuz gıdalara yöneliklerini, evlerine az da olsa et girdiğini fakat sadece çocuklarına yedirebildiklerini anlattılar.

İzmit'in mahallelerinden birinde cemevi bahçesinde bir araya geldiğimiz kadınlar ise yine benzer şeyler söylediler. Hepsisi en temel ihtiyaçlarından vazgeçtiklerini söylediler. Geçinmekte giderek daha çok zorlandıklarını, kira ve faturalarını ödeyebilmek için birçok ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını anlattılar. Eskiden yoksullaşma üzerine sohbet ettiğimiz kadınların

artık daha öfkeli ve tam olarak ne yaşadıklarını gizlemeden anlattıklarını gördük.

Aynı mahallede okul bahçesinde, kapısının önünde, yolda anket yaptığımız kadınlar, konuşmaktan ve isyan etmekten çekinmiyordu. Hemen hepsi borçları olduğunu, kredi kartı kullandıkları için ay sonunu borçlu bitirdiklerini söyledi.

Kreş ve bakımevi en acil taleplerden

Yoksullaşma yüzünden güvencesiz işlerde çalışmak zorunda kaldıklarını anlattı kadınlar. Mahallelerde ve iş yerlerinde 7/24 hizmet veren kamu kreşleri, hasta ve yaşlı bakımev-

leri acil talepleri arasındaydı. Kadınların üçte biri yoksulluğun sebebinin devlet politikaları ve adaletsiz gelir dağılımı olduğunu söyledi.

Korku yerini dayanışma hissine bırakıyor

Geçim sıkıntısının, evde tartışmalara neden olduğunu; stres, kaygı, kendini güvende hissetmeme halinin en çok hissettikleri duygular olduğunu söylediler. Tüm bu yaşadıklarının çözümünün ne olduğunu hem yazarak hem de bizimle konuşarak ifade eden kadınlarda genel olarak umutsuzluk öne çıkıyordu. Ancak sohbet ederken kadınların ruh halleri de değişiyordu. "Elimizden bir şey gelmez" düşüncesi ve korku yan yana geldiğimizde, yaşadıklarımızın ortak olduğunu gördüğümüzde yerini dayanışmaya bırakıyordu. Evde, okulda, iş yerinde yoksullaşmayı en çok hissedilen olarak ev içi şiddet, güvencesiz işlerde çalışmak zorunda kalmak, tencerede ne kaynayacağından çocuğunun beslenme çantasına ne koyulacağı derdi kadınların öfkelerini büyütüp cesaretini örgütliyordu.

Toz pembe gelecek hikayesi yalan oldu

Genç bir kadın
İstanbul-Küçükçekmece

24 yaşındayım. Henüz 18 olmadan üniversite seçimi yapacaktım. Bir sene ara vermek istesem de ailem beni "Ders çalışmana müsaade edemeyiz, bize destek olmak zorunda kalırsın" diyerek tercih yapmaya zorladı. İki senelik çetrefilli bir üniversite hayatından pek bir şey anlamamıştım. Çünkü pandemi hepimizi mahvettiği gibi benim okul hayallerimi de mahvetti.

Eğitim hayatım pek güzel geçmedi. Okula gidememek içimde hep ukde kaldı. İki sene sonunda mezun oldum fakat pandemi yüzünden işe giremedim. Neredeyse çevrede bulunan bütün hastanelere özgeçmişimi bıraktım, internet üzerinden yolladım, başvuru yaptım. Ama biri bile dönmedi.

Bir sene boyunca işsiz kaldım. Hani eğitim hayatım bitti; artık ayaklarımın üzerinde durma, kendi paramı kendim kazanma, kendi ihtiyaçlarımı kendim halletme vakti derler ya... Sandığım gibi olmadı. İşsiz kalınca bu güzel ülkem bana attığı ilk kazıkla başladım hayatı öğrenmeye. Lise yıllarında öğretmenlerin bize anlattıkları o toz pembe hayaller kalmadı.

Bir süre sonra arkadaşım sayesinde sağlık sektöründe farklı bir alanda çalışmaya başladım. İlk kez bir işe giriyordum ve kendi maaşım olacaktı. Ben bunların düşünüyü kurarken bir kez daha hayatın gerçekleri ile karşılaştım. Mobbingi, insanları kayıranları görmek canımı çok sıktı. Pes etmek istemedim. İlk işimdi, ace-

miydim, her şeyi yeni öğreniyordum sonuçta. İş sevdim, ortamı sevdim ama acayip bir yorgunluk vardı. 12 saat çalıştığımı hatırlıyorum. Gece mesai, insanları idare etmek, sürekli yorgun değilmiş gibi görünmek, hep güler yüzlü olmak...

Sekiz ay zor idare ettim, sonunda pes edip istifamı vererek ayrıldım işten. Ara verdim üç ay çalışmadım ama çok sıkıldım, tekrar iş aramaya koyuldum. Farklı bir klinik buldum, orada çalışmaya başladım. Burayı da çok sevdim ama buranın da maaşı beni tatmin etmiyordu. Yani kısacası nerede çalışırsak çalışalım illa bir eksiklik, bir problem var.

Hiçbir yer bizim performansımızın ve emeğimizin karşılığını vermeyecek, vermiyor da. Haftanın 60 saati çalışan biri için yüzde 30 zam yapması gereken yerler eğer yüzde 20 küsür kadar zam yaparsa kimse kabul edemez ki! İkinci girdiğim klinikten çıkışım da tam olarak bu nedenle oldu.

Artık özel sektörde çalışmak istemiyorum çünkü emeğin karşılığı verilmiyor. Sen kendini ne kadar yıpratırsan yıprat onlar senden daha fazlasını istiyor. Ama maaşa gelince zam yapmıyor.

Şu an ailemin iş yerindeyim. Ufak bir baskı atölyemiz var, imalatını ve satışını yaptığımız bir yer. Ben, babam ve erkek kardeşlerim çalıştığımız için aile yeri diyebiliriz. Bu yüzden bunlarla beraber illa sorunlar, sıkıntılar, kavgalar oluyor. Belki diğer işçi, emekçi kadınlara göre henüz genç ve toyum ama inanılmaz şeylere şahit oldum ve hepsi bana çok şey kattı.

Görseller: Canva Pro Yapay Zeka

Gülistan'dan Soma'ya: Korunanlar, kapatılan dosyalar

Av. İlke Işık

Gülistan Doku soruşturması her gün yeni bir gelişme ile ilerlerken nisan ayının temel gündemlerinden biri oldu diyebiliriz. Dönemin valisinin tutuklandığı dosya, genç bir kadına yapılanların üstünün devletin tüm olanakları ile nasıl kapatıldığını ortaya serdi.

Yıllar önce Mecliste yapılan konuşmalar, tutanaklar ortaya koyuyor her şeyi. Dönemin İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, 27 Mayıs 2021 tarihli komisyon toplantısında; "Gülistan Doku meselesinde bana bir soru sorulursa veya burada bize sorulursa, biz haksızlıkla karşılaşmış oluruz... Yani bu konu bizim takibimizde bir iş de onun için arkadaşlar, bu konuyu PKK, HDP siyasallaştırmaya çalıştı. Bu siyaset meselesi değildir derken, 2022 yılında bu konuda verilen bir soru önergesine "Vali Tuncay Sonel hakkındaki iddiaların asılsız olduğunun anlaşıldığını" belirtmiş. O nedenle bir kendini bilmez valinin hataları değil söz konusu olan. Bizzat İçişleri Bakanı ve tüm AKP teşkilatı tarafından ortaklaşa bir çabayla sorumlular korunmuş. Bu koruma soruşturmayı da engellemiş ve dosyanın kapanması sağlanmış.

Adalet Bakanı Akın Gürlek 2025 yılında ortaya çıkan gizli tanık beyanları ile yeni delillere ulaşıldığını iddia etse de dosyada çok sayıda delilin var olduğunu hepimiz anlamış durumdayız.

'Türkiye Başsavcılığı'

Bakan "Gülistan Doku soruşturması gibi toplum vicdanında derin iz bırakan faili

meçhul olayların aydınlatılması için bu alanda kurumsal kapasitemizi güçlendiriyoruz" diyerek, bakanlık bünyesinde oluşturulan yedi yeni daire başkanlığını duyurdu. Hukukçular tarafından ciddi endişelerle karşılanan bu yeni yapılanma "Türkiye Başsavcılığı" olarak isimlendirilirken, savcılıklara müdahale eder tarzda kurulan birimler ile gücü merkezde toplamak istendiği ve adaletin bu biçimde sağlanamayacağı ifade ediliyor.

Şimdi daha net anlıyoruz ki Gülistan'ın dosyası yeni deliller ortaya çıktığı için yeniden açılmadı. Deliller dosyada vardı, şimdi birileri "bakın artık" dedi. Merkeze alınmış vali, onu koruyan Bakanın olmadığı bir ortamda harcanabilir görüldü anlaşılan. Kadınların, yakınlarının ısrarla takip ederek gündemde tuttuğu bu dosya üzerinden "Bu ülkede artık adalet var" denilmesi uygun bulundu.

Rabia Naz, Nadira, Yeldana...

Adalet kadınların mücadelesiyle gelecek Oysa Gülistan Doku dosyası istisnai bir durum içermiyor. Suçla ilişkilendirilmiş, suça ilişkin haklarında çok somut veriler olan kamu görevlileri ve her düzeyden yöneticileri korunup kollandı bu ülkede. Durumu daha iyi anlamak için Gülistan'ın dosyası ile birlikte Adalet Bakanı Akın Gürlek tarafından ismi zikredilen diğer dosyalara bakalım birlikte.

■ Rabia Naz Vatan'ın ölümüne ilişkin babasının mücadelesi dönemin AKP Genel Başkan Yardımcısı Nurettin Canikli'nin kalın olduğu bir süreç dönüştü. Canikli'nin şikayeti üzerine baba Şaban Vatan ceza-

vinde yattı. Olayı takip eden gazeteci Metin Cihan aldığı tehditler nedeniyle ülkeyi terk etmek durumunda kaldı. Dönemin İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, baba Şaban Vatan'ın iddialarının yersiz olduğunu açıkladı.

■ Nadira Kadirova, bakıcı olarak çalıştığı AKP İstanbul Milletvekili Şirin Ünal'ın Ankara'daki evinde, 23 Eylül akşamı yaşamını yitirdi. "İntihar etti" denildi ve birçok çelişki olmasına karşın dosya kapatıldı.

■ Elazığ'da 28 Mart 2019'da evinde ölü bulunan Fırat Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencisi Yeldana Kaharman'ın ölümünde Mehmet Ağar'ın AKP'li milletvekili oğlu Tolga Ağar'ın adı geçti ve ilgili haberlere erişim engeli getirildi. Bu ölüm de kayıtlara intihar olarak geçti.

■ Önceki dönem Kızılay Başkanlarından Kerem Kınık'ın kızı Fatıma Zehra Kınık Demir'in bir kişinin ölümüne ve üç kişinin yaralanmasına neden olduğu kazada yargının tutumu çok tartışıldı.

Adalet Bakanlığı verilerine göre, depremden etkilenen 11 ilde 2 bin 673 kişi hakkında ceza davası açıldı. Bu rakam, müteahhitler, inşaat mühendisleri, fenni mesuller, yapı sahipleri ve bazı kamu görevlilerini kapsıyor, ancak kamu görevlileri hakkında ciddi ve etkili bir soruşturma söz konusu değil.

İş cinayeti dosyalarında, önlem almayan işletmeleri denetlemeyen kamu görevlileri sorumlu tutulmadı. 301 işçinin hayatını kaybettiği Soma'da kamu görevlilerinin yaralandığı dosyada, zaman aşımı nedeniyle davanın düşmesine karar verildi.

Soma Holding CEO'su ölen madenci başına yaklaşık 6 gün hapis yatarak 2019 yılında tahliye edildi. Yönetim Kurulu Başkanı Alp

Gürkan davanın başlarında tutuklandı, daha sonraki süreçte beraat etti.

Özellikle kadınlara karşı işlenen suçlarda büyük bir pervasızlık olduğuna ayrıca dikkat çekmeli. Bakan Gürlek, 12. Yargı Paketine boşanmaların hızlanmasına ilişkin düzenlenmenin ekleneceğini, nafaka konusunda da düzenlenme yapmak için ayrıca çalıştıklarını ifade ediyor. Aile yılı ilan eden, boşanmaları engellemeyi kendisine düstur edinmiş bir iktidarın uzun süren boşanma davalarını dert etmesinin nedeni erkekler istediğinde boşanmaların kolayca gerçekleşmesi arzusundan. Çekişmeli boşanma davalarından nafaka, tazminat gibi ekonomik hakların ayrılması kadınların devlet eliyle yoksulluğa ve geleceksizliğe terk edilmesi anlamına gelecek.

Gülistan ve bu ülkedeki birçok kadının başına gelenler münferit değil. "Gülistan nerede?" sorusunu bıkip usanmadan dillendiren kadınlar ve Gülistan'ın yakınları sayesinde bu dosya altı yıl sonra yeniden gündeme geldi. Sistemin kendisine ilişkin sorun söz konusu iken kamuoyunun gündeminde olan dosyalardan birkaçı seçilerek itibar ve prestij kazanma çabalarına ilişkin adımlar atıldığını görüyor, biliyoruz ve anlıyoruz.

Adalet bekleyen çok dosya var, dosyası kapatılan çok kadın... Kadınlar adalet demeye devam edecek, çünkü kamuoyunun gündeminde olsun olmasın eksiksiz, tıkr tıkr işleyen bir adalet mekanizmasına ihtiyaç var. Adalet birilerinin kadınlara yüce gönüllülikle bahşedeceği bir şey değil, olması gereken sadece. Kadınların mücadelesi devam ediyor ve görüyoruz ki mücadele belirliyor bir şekilde gündemi.

Kayıp kızlardan kayıp kadınlara: Dersim'de travma sürekliliği ve bellek

Prof. Dr. Gülnaz Karatay
Dersim

Tarihsel travma; savaş, doğal felaketler, soykırım gibi nedenlerle ortaya çıkan, kuşaklar boyunca sürebilen fiziksel ve psikolojik yaralar üreten; ayrımcılık, yoksulluk ve zorunlu göç gibi olgularla derinleşerek varlığını sürdüren kolektif bir fenomendir. Dersim'de 1937-1938 yıllarında yaşanan Dersim Tertelesi, bunun en karanlık örneklerinden biridir. Tertele'nin "geçmişte kaldı" şeklinde kodlanması, tarihsel gerçekliği ve güncel ahlaki toplumsal sorumluluğu görünmez kılmaktadır.

Bu süreçte yaşanan ekstrem şiddet; kitlesel katliamlar, köylerin yakılması, ailelerin parçalanması, kız çocuklarının zorla alınması gibi ağır yıkımlarla kendini göstermiştir. Bu şiddet yoğun ortam, birçok mağdur için bir yas sürecinin başlamasını da imkansız kılmıştır. Birinci kuşak travmayı bedensel ve ruhsal olarak taşıyan, sonraki kuşaklar bu mirası gündelik yaşam içinde yeniden üretmiştir.

Tertele sürecinde ortaya çıkan şiddet, yalnızca etnik ve inançsal politikalarla sınırlı olmayıp toplumsal cinsiyet ekseninde de bir travma anlatısı üretmiştir. Kadınlar bu süreçlerde hem doğrudan şiddetin mağduru hem de aktarım rolü üstlenmişlerdir. Literatürde "Dersim'in Kayıp Kızları" (Tertele Çenequ) olarak kavramsallaştırılan olgu, yalnızca bireysel trajediler yaratmamış, toplumsal sürekliliği hedef alan

bilinçli bir kültürel koparma ve yeniden biçimlendirme pratiği olarak da işlev görmüştür.

Tertele'de kadın bedeni, kolektif kimliğin, onurun ve toplumsal devamlılığın sembolik taşıyıcısı olarak hedef alınmıştır. Tertele sonrasında kız çocuklarının zorla ailelerinden kopararak askerlere verilmeleri veya yatılı okullara yerleştirilmeleri, bu kopuşun somut uzantılarından. Asimilasyon politikalarının önemli aktörlerinden Sıdıka Avar'ın "Dağ Çiçeklerim" metaforu, köklerinden sökülen bu çocukların başka bahçelerde yeşertilmesini ulusal başarı ölçütü olarak nasıl kodlandığını göstermektedir. Aileler o kadar güçsüz düşürülmüştür ki kız çocuklarını arayıp bulma çabası sonraki kuşakların çabası haline gelmiştir. Bu nedenle "Dersim'in kayıp kızları" anlatısı, bellekte "belirsiz kayıp" ve "donmuş yas"la birlikte bir arayış biçimi olarak varlığını sürdürmektedir.

Dersim toplumu bu travmatik yük ve kayıp kızlarının acısıyla yaşamaya devam ederken, Gülistan Doku vakası belirsiz kayıplara yeni bir tabela eklemiştir. Ölülerini gömemeyen kentte yaşanan bir kayıp ve devamında yaşananlar, tarihsel travmanın kadın bedeni üzerinden sürekliliğini görünür kılmış, toplumsal güven duygusunu yeniden aşındırmıştır. Bu vaka, bireysel gibi görünen bir kayıp aslında sosyopolitik bir yapı içinde yeniden üretildiğini göstermiştir.

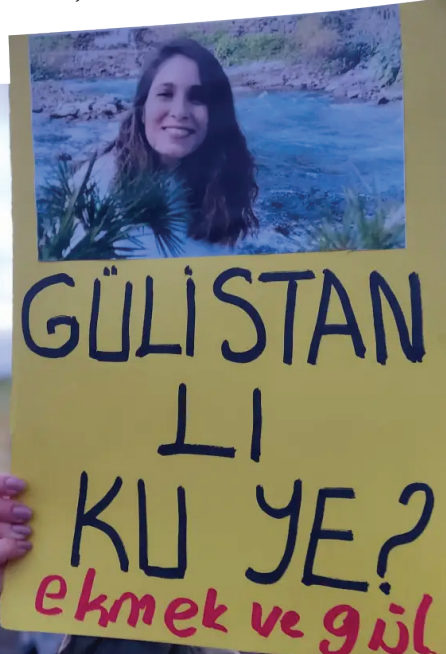
Altı yıla yaklaşan Gülistan Doku vakası, kentte yapısal eşitsizliklerden beslenen işsizlik ve yoksulluk döngüsünün kadın öğrencileri nasıl kuşattığını; hizmet sektörünün neredeyse tek seçenek olmasıyla genç kadınların nasıl kırılan bir hedefe dönüştüğünü; kamu erki ile toplum ilişkilerinde ortaya çıkan güvensizliğin nasıl süreklilik kazandığını görünür kılarak Dersim'de güvenlik eksenli yapısal sorunları açığa çıkarmıştır. "Kuşları için dahi endişelenen" baş şüphelinin güç ve devlet ilişkileri üzerinden kadın bedenini "zaiyat" olarak kodlayabilmesi ve bu zihniyetin silah ile uyuşturucu dolaşımıyla beslenen ataerki dayanışma içinde yeniden üretilmesi, şiddetin örgütlü bir yapıya dönüştüğüne işaret etmektedir.

Buna karşın Dersim toplumu, bunu bir direniş biçimine dönüştürmüştür. Kadınlar edilgen konumdan çıkarak adalet talep eden öznelerle dönüşmüştür.

Kadınlar şunu bilmektedir: Hafıza yorgunu bu kentte tarihsel travmanın sağaltımı sadece geçmişle yüzleşmeyle sınırlı değildir. Geçmiş deneyimler, güncel adalet mekanizmalarının işletilmesini, kayıpların akıbetinin şeffaf biçimde ortaya konulmasını ve toplumsal hafızanın tanınması için verilen mücadelenin zorunluluğunu öğretmiştir.

Dersim'de kadınlar bütün kayıplarımız için, mezar hakkı için adalet talep etmektedir.

Anlarına saygılarla...

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Fotoğraf: Evrensel

Zeren Ertaş davası:

Cezasızlık düzeni yaşamlarımızı çalıyor!

ÖLMEK DEĞİL
YAŞAMAK İSTİYORUZ!
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ

Hacer Naz Kurt
Ege Üniversitesi öğrencisi

Zeren Ertaş, Aydın'daki Güzelhisar Kız Öğrenci Yurdunda, öğrencilerin defalarca arızalı olduğunu haykırdığı bir asansörün düşmesi sonucu yaşamını yitirdiğinde tarih 26 Ekim 2023'tü. Bu ölümün bir "kaza" olmadığı, göre göre gelen bir cinayet olduğu o kadar açıktı ki! Öğrenciler haftalarca uyarıda bulunmuş, idareyi göreve çağırılmış ancak hiçbir önlem alınmamıştı. Mahkeme de kamu görevlilerini koruyan bilirkişi raporunu esas alarak tüm sanıklar hakkında beraat kararı verdi. Böylece bu ülkede bir kez daha gördük ki; ihmaller "kader" denilerek, sorumlular ise yargı eliyle aklanıyor.

Hak aramayı 'suç' sayan anlayışa karşı

Tablo sadece Zeren'in davasıyla sınırlı değil. Cezasızlık politikaları yeni ihmallerin ve hak gasplarının önünü açıyor. Cevizlibağ KYK Yurdunda kadınların tacize uğraması, Bakırçay KYK Yurdunda bir yabancıyı kolayca girip teşhircilik yapabilmesi ya da Gazi Ayşe KYK Yurdunda yaşanan kitlesel zehirlenmeler, bizlere sunulan barınma hizmetinin

artık bir yaşam savaşına dönüştüğünü kanıtıyor. Öte yandan, güvenliğimizi sağlamak yerine kadın öğrencileri kuşatan denetim mekanizmaları devreye sokuluyor. Gece yarısından sonra girişlerde ailelere mesaj atılması ve giriş-çıkış saatlerinin kısıtlanması, bizleri korumayı değil; aile yılı söylemleriyle bizleri itaakar bir hale getirmeye çalışıyor. Özgürlüğümüzü kısıtlamak için pürüzsüz işleyen denetim çarkları, söz konusu can güvenliği olduğunda aniden duruveriyor. Nitelikli barınma ve güvenli yaşam hakkı için ses çıkaran her birimiz; yurt idarelerinin soruşturmalarıyla, burslarımızın kesilme tehdidiyle ve kolluk kuvvetlerinin baskısıyla yüz yüze bırakılıyor. Hak aramayı "suç", ihmalleri teşhir etmeyi ise "disiplinsizlik" sayan bu anlayış, bizi sessizliğe gömerek bu düzeni sürdürmek istiyor.

Zeren'in asansörde yaşamını yitirmesi de, bir arkadaşımızın yurttan taciz edilmesi de, hakkını arayan öğrencinin soruşturmalarla yıldırılması da aynı politikanın ürünüdür. Bu yüzden susmuyoruz; çünkü biliyoruz ki örgütlü bir şekilde yana gelmediğimiz her gün, bu düzen yaşamlarımızı çalmaya devam edecek. Karanlılığı dağıtacak olan, baskılara karşı geri adım atmayan dayanışmamız ve birlikte kuracağımız mücadeledir.

'Güvenlik' adı altında güvensizlik

Fotoğraf: EkmeK ve Gül

Gizem ve Damla

Boğaziçi Üniversitesi öğrencileri

Maraş ve Urfa'da gerçekleşen silahlı okul saldırılarında 9 kişi yaşamını yitirdi. Saldırıların sonrasında eğitim emekçileri iş bırakarak gittikçe artan güvensiz çalışma koşullarını ve eğitimdeki şiddet sarmalını protesto etti. Türkiye'nin dört bir tarafından haykırılan "Yusuf Tekin İstifa!" sloganlarına karşın iktidardan gelen cevap ise daha fazla güvenlik önlemi, daha fazla X-ray cihazı ve daha fazla kamera oldu. İktidar yeniden ürettiği şiddet politikaları ile güvensiz yaşamı örgütlerken, tüm bu politikalara karşı nasıl bir mücadele hattı kuracağımızı daha detaylı tartışmaya ihtiyacımız var.

İktidarın 'güvenliği' Boğaziçiliye tanıdık

Bakan Yusuf Tekin'in çözüm olarak sunduğu güvenlik önlemlerinin artırılması argümanı, üniversitemizde şahit olduğumuz vakalarda kayyum yönetim tarafından uygulanan "çözümle" aynı. Daha geçtiğimiz günlerde atanmış yönetim, özel güvenlik görevlilerinin "koruma ve güvenlik personelinin mesleki müdahale teknik ve taktikleri"

eğitimi için bir ihale yaptı. Tek bir firmanın katıldığı bu ihale 2 milyon 389 bin 800 liraya verildi. Bu örneğin ötesinde; cumhuriyet tarihinde kolluk kuvvetlerine en çok kaynak ayrılan, denetim sistemlerinin en gelişmiş olduğu dönem bu dönem. Peki bu kadar önlemin içinde neden hâlâ güvensiz hissediyoruz? Bu "güvenlik önlemleri" kimin için?

Kampüslerimizde "güvensizliği mutlak suretle bitirme" amacıyla ilk aşamada Taşoda Festivali'nde yerleştirilmeye başlanan X-ray, atanmış yönetim için yetersiz gelmeye başladı ve yerini daha fazla özel güvenlik, daha fazla kamera ve daha fazla kontrole bıraktı. Tabii ki bu önlemler güvenliği sağlayamadı: 15 yaşındaki Hilal Özdemir, Naci İnci yönetimi tarafından kampüslerimizde alınan tüm "güvenlik tedbirlerine" rağmen Ayberk Kurtuluş tarafından katledildi. Öğrencilerin fişlenmeleri için kullanılan önlemler, kampüs içinde 15 yaşında bir çocuğun katledilmesini engellemedi. Yönetimin yaşanan her bir vakadan sonra bu önlemlerin eksikliğini vurgulaması ve "önlem almaya" devam etmesi tüm yaşananların sistemsel bir sebebi olduğunu gösteriyor. Yönetimin aldığı

güvenlik önlemlerinin sorunları değiştirmekten öte, hem gerçek bir değişim fikrini göz ardı etmek hem de şiddeti yeniden üretmek için öne sürüldüğünü biliyoruz. Bizim ihtiyacımız olan şey, kampüslerde, sınıflarda ve iş yerlerinde bizi sürekli izleyen güvenlik kameraları, turnikeler ve X-ray cihazlarıyla çevrili bir gelecek değil; bu koşulları yaratan sistemin kendisine karşı örgütlendiğimiz bir şimdidir.

'Güvenli kampüs sloganıyla sesleniyoruz!'

Atanmış yönetim, kampüslerdeki taciz olaylarının önlenme ve süreç yürütme aşamalarında kilit rol oynayan Cinsel Tacizi Önleme Kurulu (CİTÖK) yapısını işlevsiz hale getirmeye çalışıyor; özgür, özerk ve demokratik üniversiteler talebini büyüten öğrencileri güvenlik tehdidi olarak görüyor. Bu sebeple kampüslerimizde güvenliği de saray rejiminin ve onun üniversitemizdeki temsilcisi atanmış yönetimin korktuğu mücadelelerimizle sağlamak zorundayız. Bu sebeple sralarımızdan arkadaşlarımıza etkin CİTÖK, güvenli kampüs sloganıyla sesleniyor, sistemin ürettiği bu örgütlü şiddete karşı örgütlü bir mücadeleye çağırıyoruz.

Okulda şiddet polisle çözülecek bir mesele değil

Özel sektörde çalışan bir öğretmen

Ankara

Haberi gördüğümde aklım almadı. 13 yaşında bir çocuk, sınıf arkadaşlarını vuruyor. Benim çocuğum şu an ilkokula gidiyor ama saldırıyı yapan kişinin de yaşı küçük. Bu saldırılar lisede başladı, sonra ortaokulda olduğunu gördük; başka bir zaman ilkokulda olmayacağı ne belli?

Çocukların oynadığı oyunları, izledikleri filmleri suçluyoruz. Ama biz de izledik böyle şeyler; ama "okula saldıralım" diye bir şey geçmezdi aklımızdan. Şimdiki çocuklar dünyadaki bu "nefret kültürü" dedikleri kültürle büyüyor. Çocuklar bunlarla büyürken en çok vakit geçirdikleri yer olan okulların hali ortada: Yeterli beslenemiyorlar, temiz bir tuvaleti dahi kullanmıyorlar ve en önemlisi okullarda yeterli rehberlik servisi hizmeti yok. Okulları resmen kendi haline terk etmişler.

Sorulması gereken soru başka

Bir de her okula polis dikmeyi düşünüyorlar, sanki polisle olacak işmiş gibi... Hadi diyelim polis, bunu kafasına koyan çocuğa geçit vermedi. Çocuğun içindeki nefret bitecek mi? Ya da başka yollardan bunun acısını çıkarmaya çalışmaz mı? Polisle, güvenlikle olacak işler değil bunlar. Temelde bir sorun var ve bunun çözülmesi gerekiyor. Bunun çözümünü için de bence okulun, sadece puanlardan ve sıralamalardan

dan ibaret bir yer olarak görülmesinden vazgeçilmeli. Çocukların yaşam koşulları göz önünde bulundurulmalı. Bu çocuk okula aç mı geliyor, evde şiddet görüyor mu, anne-babasıyla iletişimi nasıl, okulda arkadaşlarıyla sorun yaşıyor mu? Buralara hiç ağırlık verilmiyor. Varsa yoksa test çözmek, sınavda bilmem kaçınıcı olmak...

Elbette ailenin de çocuklara dair sorumlulukları var. Ama zaten sorunlar; eğitim sisteminin kötü

'Saldırı olduktan sonra çocuğum uyurken gidip ona baktım ve bir vicdan azabı çektim; 'Doğurup kötülük mü yaptım?' diye. Sonraki günlerde düşününce anladım ki suç benim değil.'

olması ve genel olarak son yıllarda artan yoksulluk ile şiddet sarmalının içinden bir türlü çıkamıyor olmamızdan kaynaklanıyor. Ben çalışıyorum, eşim çalışıyor, tek çocuğumuz var. İki kişinin çalıştığı tek çocuklu bir ailede bizim sıkıntı çekmememiz gerekiyor ama durum öyle değil; kira, ev giderleri, çocuğun

masrafları derken ay sonu gelmek bilmiyor. Bu durumun içindeyken çocuğu ihmal ettiğimiz anlar olabiliyor. Böyle anlarda "aç değil açıkta değil, şükür" deyip geçiyoruz. Ama çocuğun tek derdi karnının doyması değil; çocuğun oyun oynamaya, merakını gidermeye, dünyayı tanımaya ihtiyacı var. Bu ekonomik koşullarda çocuğun bu ihtiyaçlarını pek gideremiyoruz.

Saldırı olduktan sonra çocuğum uyurken gidip ona baktım ve bir vicdan azabı çektim; "Doğurup kötülük mü yaptım?" diye. Sonraki günlerde düşününce anladım ki suç benim değil; ben kötü bir anne değilim ve elimden geleni yapıyorum. Suç, bizi mahkum ettikleri bu yaşam koşullarında. Bundan kurtulacaksa yine biz kurtulacağız; bizi bizden başka kurtaracak kimse yok.

Fotoğraf: DHA

Tanıklığın eyleme dönüşümü

Filiz Gür
filizy63@gmail.com

Güneş görmemiş beyaz gövdeleri, kavruk yüzleriyle, yeraltının doğurduğu canlılar gibiler. Çıplaklar; kırılğan ama daha fazla zarar verilemeyecek direngenlikleri var.

Sistemin karşısında dizilmişler. “Çocuklarım evde aç.”

Bu cümlelerin karşılık bulmadığı bir boşluk var. Söyleniyor, bir yere çarpıyor. Bir adamın gözlerine bakıyorum. Kendi açlığını taşıyarak çocuklarının tokluğu için yerin altına inmiş. Bakışında açıklanmayan bir şey var: Öfkeyle sitem karışımı devam etme hali.

Böyle bir sahneye bakarken insanın içinde ilk hareket eden şey düşünce değil. Daha ilkel bir şey: Sarsılma. Sonra bu sarsılmayı toparlamaya çalışan cümleler geliyor. Yok, gelemiyor. Burada cümlelerin tutunamadığı yer var. Çünkü bazı sahneler açıklanmıyor. Cümleler hep biraz fazla geliyor.

Fazla düzenli, fazla uzak, fazla “anamlı.”

Ben de yazarken bunu hissediyorum: Sanki yazdıkça asıl şeye yaklaşıyorum da, uzaklaşıyorum. Belki bu yüzden “anlatmak” bir noktada yetersiz kalıyor. Çünkü anlatmak, sahneyi içeri almak yerine onu dışarıdan çerçevelemek gibi. Çerçeveye sığmayan bir şey var.

Bakmakla yetinmenin tuhaf ağırlığı bu olabilir.

Bir şeye tanık olup, onun içinde hiçbir şey değiştiremeyeceğini bilmek değil sadece; ona bakarken kendinin de değişmediğini fark etmek. Ve bu fark edişin içinde rahatsız edici bir soru kalıyor: Bir şeyi görmek, onu taşımaya yetiyor mu?

Avunamıyorum da nasıl avunayım? Belki de avuntu yoktur. Sadece bakmaya devam etmek vardır. Ve bakmaya devam etmek, hiçbir şeyi hemen değiştirmese de, bazı şeylerin eskisi gibi görünmesini engeller. Bir görüntü, bir kez görüldükten sonra tamamen silinmez. Yer değiştirir. İçeri

çekilir. Sessizleşir ama kaybolmaz.

Belki de insanın yapabileceği bir şey budur: bakışını geri çevirmemek. Madencinin derdi, o karanlık galerilerde verilen gerçek bir mücadeleyle çözülecek. Bizler, ekranlarımızın başında vicdanımızı temize çekmek için yas tutarken, o madenci hala kendi gökyüzünü arıyor. Benim bu yazıyla yapmaya çalıştığım şey, en azından bu “sessiz sahteliği” kendi payıma bozmak. Çözümü bilmiyorum, eyleme geçişin yolunu hâlâ arıyorum; ama en azından artık, “paylaşmanın” bir çözüm olmadığını kabul etmenin o ağır, o rahatsız edici cesaretine sahibim.

Márquez’in kasabasında herkes yaklaşan cinayeti bilir; Zola’nın madenlerinde herkes sömürüyü görür. Ama bilgi, eyleme dönüşmez. Bugün de farklı değil: Ekranlarımızdan geçen adaletsizlikler, bir süre sonra kolektif bir tanıklığa dönüşüyor ama nadiren kolektif bir müdahaleye. Artık bakmak ve görmek konusundaki isticrarımızı başlı başına bir sorumluluktur.

Fotoğraf: Umut-Sen

Mücadele ile gelen Bahar

İlknur Haylaz
İstanbul-Pendik

Günün telaşı yerini akşamın sessizliğine bırakırken bir tanıdık evinde Bahar’la karşılıklı oturduk. Bahar, henüz 24 yaşında olmasına rağmen sırtında bir asırlık yük taşıyan genç bir kadın. Gülüşü ne kadar aydınlıksa, bakışları o kadar derin ve nemli. Anlatacağı çok şey var da kelimeler dolup taşan göz pınarlarında düğümleniyor sanki. İçindeki kırgınlıklarını ve bitmek bilmeyen mücadelesini masaya bırakıyor. Bahar anlattıkça bir kadının hayatının nasıl bir savaş alanına dönüştürüldüğünü, devletin ve sistemin o korunaklı sanılan evlerin kapısında nasıl kör sağır kesildiğini bir kez daha görüyoruz. Onun sözlerinden dökülenler, bu düzende hayatta kalmaya çalışan binlerce kadının ortak çığılığı gibi odaya yayılıyor.

Bahar’ın annesi ve babası kuzenler, annesi zorla evlendiriliyor. Ve evlendiği gece başlıyor şiddet. Annesi bu şiddetten kaçmak için Bahar’ı üç yaşındayken terk ediyor. Törelere göre anne eşini ve çocuğunu terk ettiyse eğer, ne kadının ailesi ne de o kadın bir daha asla çocuğunu göremiyor.

Üç yaşında Bahar babaannesine veriliyor. Küçükken istenmediğini pek anlamasa da büyüyünce o duygu yer kaplıyor yüreğinde. Bahar’ın babasına gelecek olursak... Başka biriyle evleniyor ve kızına daha çok şiddet uygulamaya başlıyor. Bahar eve kaç kere polis çağırsa da

çözüm olmuyor. Çünkü babası semtte bilinen herkesin korktuğu bir madde satıcısı. Bahar hayattan kopmuş.

Üvey annesi yüzünden defalarca şiddet gördüğü için onu sevmese de kardeşlerine değer veriyor Bahar. Ama ne yazık ki 17 yaşındaki kardeşi şu an cezaevinde. Babası madde satarken ceza almamak ve ortalıkta çok görünmemek için 8 yaşındaki çocuğuna madde sattırılmış. 8 yaşında küçük bir çocuk bütün madde isimlerini ve fiyatlarını ezbere biliyormuş. Şimdi de hem kullanıcı olmuş hem de babası gibi bir satıcı. Ara ara evde krize giriyor, babası da “Ben semtimde rezil olamam, oğlunu yatırdı demem” diyerek tedaviye karşı çıkıyormuş. Şu an Bahar, kardeşinin hapiste olmasına üzülse de bir yandan orada kullanmadığı ve satmadığı için mutlu.

Bahar’a, babasının şu an ne yaptığını sorduğunda, “Babam da hapiste ama neden girdiğini bilmiyorum. Zaten bu ilk girişi de değil. Üzülüyorum aksine çok seviniyorum. En azından bir müddet babamdan hepimiz kurtulduk. Babam sadece bana değil herkese çok çektiriyor. Madde kullanınca neler yaptığını tahmin bile edemezsin. Benzin getirip evi yakmaya çalıştı, kendini 2. kattan aşağı attı. Amcamlara yengemlere saldırdı. Ama kardeşim bunları hak etmedi” diyor.

Bahar babasıyla davasının da yeni bittiğini ekliyor. Bahar’a önce şiddet uygulayıp sonra öldürmeye kalkmış. Amcası araya girip kurtarmış. “Yatakta hala üç el silah izi duruyor. Yüzüm, gözüm kan içindeydi. Babamdan şikayetçi olma-

ma rağmen yine ona bir şey olmadı. Çünkü devlet beni değil, hep babamı korudu” diye anlatıyor. Bahar nu yaşına kadar çok kez karakol, sığınma evi görmüş. Ama gidecek başka yeri olmadığı için babaannesinin evine geri dönmüş.

Bahar’ın ismi, aslında doğanın en büyük mücadelesinin adı. Sert, dondurucu kara kışın ardından toprağı cesaretle delip çıkan o ilk yeşilliğin zaferi. Ruhunda kışı yaşamak ama inadına çiçek açmak var. Bahar’ın üzerine çöken o zifiri karanlık, sermayenin, uyuşturucu çetelerinin ve bu çetelere yol verenlerin kurduğu kirli bir sistemdir. Bahar’ın içindeki o filiz, kadınların gücünü, birliğini ve mücadelesini gördüğümüz büyüme başlanmış bile.

Fotoğraf: Ekmeç ve Gül

Seval'in hikayesi:

Sormamız gereken sorular var

Fatma Koç
Adana

Vedat Türkalı tarafından kaleme alınmış; 1986'da film, 2010'da ise televizyon dizisi olarak yayımlanmış "Fatmagül'ün Suçu Ne?" isimli eser bir sahil kasabasında tecavüze uğrayan ve faillerden biriyle evlenmeye zorlanan Fatmagül'ün hikayesini anlatır. Hepimiz az çok biliriz bu hikayeyi. Bazen izlediğimiz film ve diziler o kadar ürkütücü olur ki "Yok artık, bu kadarı da gerçek hayatta olmaz" deriz. Oysa kimi zaman gerçek hayat, anlatılanlardan çok daha ağırdır.

Şiddet, istismar, zorla evlilik

Sürekli gittiğim bir restoranda çalışan bulaşıkçı kadınla her karşılaştığımızda bakışıp gülüşüyorduk. Çok güzel bir gülümsemesi vardı. Birkaç ziyaretin ardından yanına gidip, "Senin bir hikayen var ve ben onu yazmak istiyorum" dedim. Şaşırarak "Nereden anladın?" diye sordu. Omuz silktim. Belki gülümsemesinin altındaki hüznü gördüm, belki de gerçekten... Kör görmez, sezer.

Seval şu anda 39 yaşında. İlkokul mezunu ama dışarıdan okuyarak lise diploması almak istiyor. İki erkek, bir kız çocuğu annesi. "Nereden başlayayım bilmiyorum" dedi. "İçinden geldiği gibi anlat" dedim. "16 yaşında evlendim... daha doğrusu evlenmek zorunda kaldım."

Yoksul bir ailede büyümüş, küçük yaşta çalışmaya başlamış. Bir temizlik firmasında çalışırken, herkes gittikten sonra büroyu temizlediği bir akşam, üst kattaki internet kafenin sahibi kapıyı çalıp "seninle konuşacağım" diyerek bir anda içeri dalmış ve onu istismar etmiş.

Bazen izlediğimiz film ve diziler o kadar ürkütücü olur ki 'Yok artık, bu kadarı da gerçek hayatta olmaz' deriz. Oysa kimi zaman gerçek hayat, anlatılanlardan çok daha ağırdır.

"Çok korkmuştum, şoka girmiştım."

Yaklaşık iki saat sonra kendine gelmiş. Eve geç kaldığı için bu kez evdekilere ne söyleyeceğini düşünmüş. Yolda çantasının kulpunu koparıp kapkaça uğradığını söylemeye karar vermiş. Buna rağmen eve geç kaldığı için babasından şiddet görmüş.

Ertesi gün işe gidip o kişiden kendisiyle evlenmesini istemiş. Çünkü biliyormuş ki ailesi gerçeği öğrenirse onu öldürür. Ancak fail evlenmeyi reddedip onu kovmuş. Ertesi gün yine gitmiş, yine reddedilmiş.

Bir akşam çıkışta konuşurlarken babası onları görmüş. "Bu kim, bununla ne işin var?" diyerek Seval'i sürükleyerek eve götürmüştü. O gece yine şiddet görmüş, odaya kapatılmış, hatta odanın lambası bile sökülerek karanlıkta bırakılmış.

"Yaşadıklarımı kimseye anlatamıyordum."

Ertesi gün babası işe gidince kardeşlerinden kapıyı açmalarını istemiş. Evden kaçarak tekrar işe gitmiş, o kişiyle bir kez daha konuşmuş. Yine reddedilmiş. Büyük bir çaresizlikle kaldırıma oturup ağlamaya başlamış. Yüzü gözü şiş haldeyken iki kadın yanına gelmiş, ne olduğunu sormuş. O da hiç tanımadığı o kadınlara olan biten her şeyi anlatmış. Kadınlara ona "Böyle olmaz karakola git, şikayetçi ol"

diyerek onu cesaretlendirmişler.

Karakola gitmiş. İfadesi alınmış, muayeneye götürülmüş ve söylediklerinin doğru olduğu anlaşılmış. Polis, o kişiyi iş yerinden alıp karakola getirmiş; ailesine de haber vermiş. Karakolda "Oğlunuz hapse girer, kızınızın adı çıkar... uzlaşın" demişler.

Fail evlenmeyi reddetmiş. Seval'in babası da adamı evlenmeye zorlamış.

Seval ailesi tarafından eve götürülmüş. O gece ve devamında günlerce şiddet görmüş. Bir hafta boyunca işkenceye varan dayaklar yemiştir.

Bir hafta sonra istemeye gelmişler Seval'i. Ancak bunun nasıl bir "istemeye" olduğu ortada. Sonrasında bir ay boyunca ne gelen olmuş ne giden. Bu süre boyunca Seval'in maruz kaldığı şiddet devam etmiş. Bir ayın sonunda onu alıp götürmüşler.

'Kadınlara destek olmaya çalışıyorum'

Evlilikle birlikte şiddet devam etmiş. Seval'e saldıran erkek, "Hayatımı mahvettin" diyerek ona sürekli şiddet uygulamış. Tüm evliliği boyunca ağır şiddet ve işkenceye maruz bırakılan Seval'e bir gün, "Seni başkasıyla birlikte olurken izlemek istiyorum" deyince; işte o gün, Seval çocuklarını alıp o evden çıkmış.

Aslında daha önce de iki kez ayrılmayı de-

nemiş. Ancak birinde babası, birinde dayısı onu zorla geri götürmüştü. Bu son gidişi ise dönüşsüz olmuş. Aynı gün alyansını satmış, kiralık bir ev tutmuş. Temizlik yapmış, bulaşıkçılık yapmış, çocuk bakmış, hasta bakmış; ne iş bulduysa çalışmış.

"Çocuklarımı böyle büyüttüm."

Baskı ve korkuyla büyümüş. Boşandıktan sonra bile bu ürküklük devam etmiş. Çalıştığı yerlerde kendisini hâlâ evli olarak tanıtmış.

"Boşanalı 10 yıl oldu. Keşke daha önce boşansaydım."

Şimdi okumak istiyor. Çocuklarına iyi bir örnek olmak için.

"Ben ailemden hiç destek görmedim. Ama benim durumumda olan kadınlara destek olmaya çalışıyorum."

Hayattan tek isteği ise: "Çocuklarımın iyi bir yere gelmesi."

Bu hikayeyi yazmak kolay olmadı. İlk iki gün elim varmadı yazmaya. İstismar ve sonrası yaşanan travmalar, adalet arayışı ve toplumsal baskı...

Ne "baba evi", ne de "sığınmak" zorunda bırakıldığı evlilik Seval için bir kurtuluş olabilmemiş. Seval'in kurtuluşu, ancak kendi ayakları üzerinde durabildiği gün başlamış.

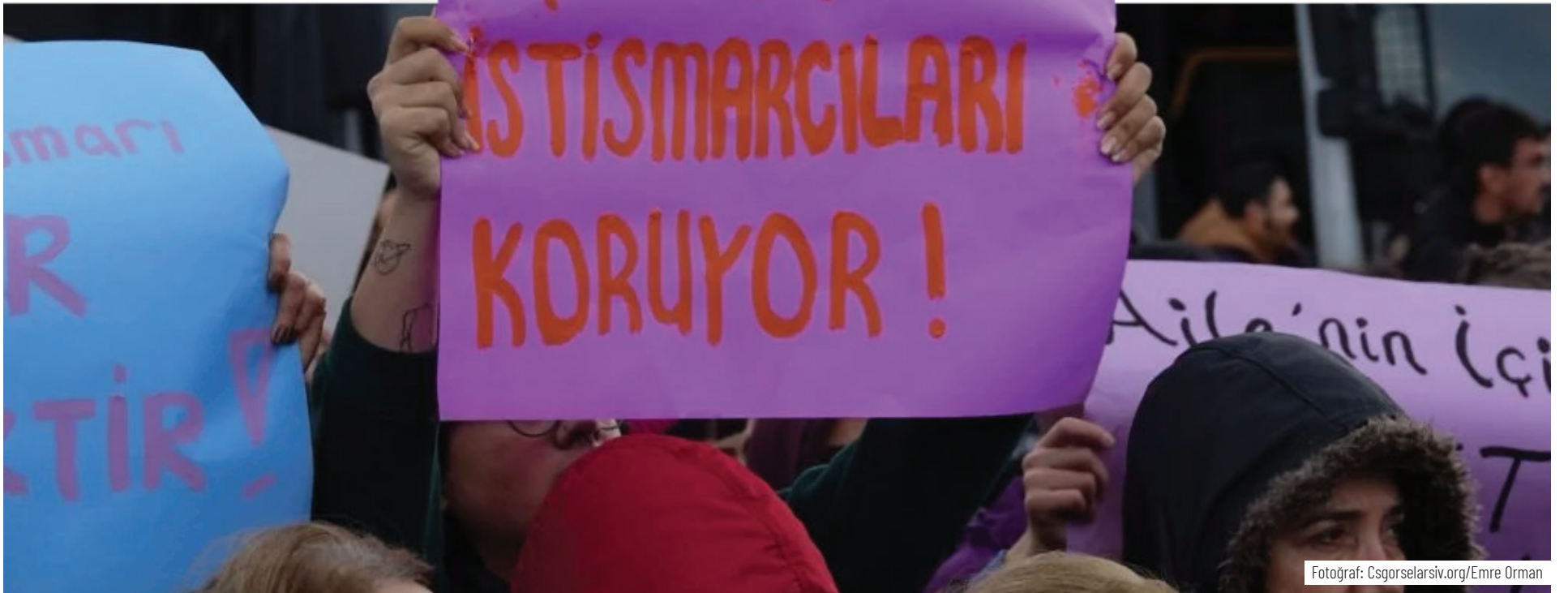
Peki...

Fatmagül'ün suçu neydi?

Ya Seval'in?

Belki de asıl soru şu olmalı: Bu hikayelerde suç kimde, sorumluluk kimde? Bir çocuğu korumayan ailede mi, suçu "lekelenme" korkusuyla örten anlayışta mı, "uzlaşın" diyerek adaleti ulaşılmaz kılan sistemde mi, yoksa bu düzenin devamına göz yuman herkeste mi?

Seval'in hikayesi tekil değil. Ve biz bu sorulara dürüst cevaplar verip kadınlar olarak dayanışmamızı, mücadelemizi güçlendirmedikçe bu hikayeler değişmeyecek.

Dayanışmaya çağrı olması gereken bir son

Sarı zarflar fragmanından ekran alıntısı

Dicle Yıldız
İstanbul-Küçükçekmece

Küçükçekmece Ekmek ve Gül Kadın Dayanışma Derneği ile izlediğimiz Sarı Zarflar filminin seyir keyfi çok güzeldi. Film boyunca yönetmenin İstanbul gömleğini giymiş bir Hamburg ve Ankara kılıgına girmiş bir Berlin fikrini oldukça yaratıcı ve hicivsel buldum. Film bir tiyatro oyunu ile başlıyor; sahne çıkışı başrol Derya ve tiyatro yazarı Aziz'in birbirlerini tebrik edememişlerinden aralarındaki mesafeyi ve soğukluğu anlıyoruz.

Derya ve Aziz'in, barış bildirgesi nedeniyle meslekten ihraç edilecekleri, Derya'nın devlet tiyatrosundan, Aziz'in akademiden atılacağı, hayatlarını kökten değiştirecek bir sürecin başlangıcını görüyoruz. Ankara'dan (Berlin) taşınmak zorunda kalıp İstanbul'a (Hamburg) ailelerinin yanına döndükleri ve geçmiş aile yaşantılarının çatışmalarını görüyoruz. Barış Akademisyenleri sürecinde çiftimizin hayata tutunmak için aldığı kararları izliyoruz.

Film boyunca iki karakterin kararları, hataları ve tercihleri konusunda ikisine de hak verirken buluyoruz kendimizi. Filmin çıkışında dernekteki kadınlarla konuştuğumuzda Derya karakterine karşı büyük bir sempati oluştuğunu fark ediyoruz. İdeolojik olarak ayrıştığı için daha önce hiç televizyon işi yapmamış, devlet tiyatrolarında tanınmış bir sanatçı olan Derya'nın, eşinden habersiz bir şekilde bir televizyon dizisi için gö-

'Filmin başındaki yaratıcılık, şehirlerin yer değiştirmesi, zaman algısının kayması filmi dayanışmaya ve bir aradalığa çağrı yapan bir yere götüremez miydi?'

rüştüğünü görüyoruz. Aziz, meslekten ihraç edilen akademisyen olarak taksicilik yaparak para kazanmaya çalışıyor. İstanbul'a gelince yazmaya başladığı oyununu arkadaşlarının tiyatrosuna getirerek kolektif bir dayanışma sahnesi kurmaya katılıyor. Ama Derya'nın ikna olmadığını daha ilk provada anlayabiliyoruz. Aziz, yaşadığı adaletsizlik sürecinden dayanışma ile çıkmaya çalışırken; Derya ise yaşadığı yalnızlıkla tek başına karar alarak kanalda çalışmaya başlıyor.

Derya, bir kadın olarak aile içinde değersizleştirilmeyi yakından tanıyor. Aziz, ise bu kadar büyük bir aşağılanmayla belki

ilk defa karşılaşılıyor. Bu da ikisinin aldığı kararları farklılaştırıyor. Derya'nın kanalda çalışma kararı onun için bir kaçış veya ideolojik uzaklaşma mı yoksa hayatta kalma refleksi mi? Yönetmen maalesef bunu bir kaçış olarak göstermeyi tercih etmiş. Oysa piyasa şartlarında TV kanalında çalışmak zorunda olması, onun dayanışmadan ve kendi ideolojisinden uzaklaşmak zorunda kalması anlamına gelmemeli! O zaman bu sistem içinde hayatta kalmak için çalışan herkesi "bu sisteme hizmet ediyor" diye yargılamamız gerekir.

Bu süreçte iki karakterin de ne kendi aralarında ne de meslektaşlarıyla bir dayanışma içinde olduğunu göremiyoruz. Karakterlerin bu süreçte ne yapacaklarını bilmemişlerinin ve farklı yerlere savrulmuşlarının sebebi, bu süreçten önce de örgütlü olmayışları olabilir mi? Peki, gerçekten yaşanan suçlamalar, sistemin yarattığı çelişkiler ve kaygılar çiftlerin birbirinden daha da uzaklaşmasına mı sebep olur; yoksa haksızlıklar insanları bir araya getirip dayanışmaya mı sevk eder?

Filmin sonunda iki karakterin başka hayatlar yaşadıklarını görüyoruz. Ancak maalesef film bize dayanışmaya işaret eden bir son vermiyor. Filmin başındaki yaratıcılık, şehirlerin yer değiştirmesi, zaman algısının kayması filmi dayanışmaya ve bir aradalığa çağrı yapan bir yere götüremez miydi?

Travmayı iyileştirmek: Kaplani uyandırmak

Bahar Yalçın
Psikolog

"Bir kere fethedilen zihinsel bir hastalık bir daha geri gelmez"
Thrangu Rimpoche

Bibliyoterapi (kitap terapisi), bireylerin psikolojik, duygusal ve sosyal süreçlerine katkı sağlayan; okuma yoluyla anlamlandırmayı ve iyileşmeyi destekleyen bir yaklaşımdır. Kitaplar bu yönleriyle sadece bilgi sunan araçlar olmaktan çıkıp, aynı zamanda duygusal bir temas alanına dönüşebiliyor. Bu bağlamda Kaplani Uyandırmak, bibliyoterapinin etkisini güçlü bir şekilde hissettiren eserlerden biri. Peter A. Levine ve Ann Frederick, bu kitapta travmayı yalnızca psikolojik bir çerçevede ele almakla kalmıyor; felsefe, mitoloji, fizyoloji ve sanatla kurdukları bağ sayesinde konuyu çok katmanlı bir şekilde düşünmemize de alan açıyor.

Bir ruh sağlığı çalışmanı olarak, kendine yardım alanında öne çıkan eserlerden birinin bu kitap olduğunu düşünüyorum. Çünkü bu kitap, travmayı yalnızca acı ve ıstırapla sınırlamıyor; aynı zamanda onun iyileştirilebilir ve dönüştürülebilir bir süreç olabileceğini hatırlatıyor. Eser dört ana bölümden oluşuyor: şifacı olarak beden, travma semptomları, dönüşüm ve yeniden yapılanma ile travma için ilk yardım. Bu yapı, okuru teorik ve deneysel bir yolculuğa çağırıyor. Travmatik olaylar;

hayata ya da bedensel bütünlüğe yönelik tehditler içeren, kişinin baş etme kapasitesini zorlayan ve yoğun bir çaresizlik duygusu yaratan yaşantılar olarak tanımlanıyor. Judith Lewis Herman'a göre travmanın özü, bireyin güçsüz bırakılması ve ilişkisel bağlarının zedelenmesiyle ilgili. Travma çoğu zaman belirli gruplarla ilişkilendirilse de fark etmeden hayatımızın birçok alanına sızabiliyor. Yalnızca savaşlar ya da ağır istismar değil; gündelik yaşamda karşılaşılan deneyimler de sinir sistemimizde iz bırakabiliyor.

Levine, kaplan metaforu üzerinden doğadaki hayvanların tehlike anındaki tepkilerini anlatıyor. Bir antilop, avcıyla karşılaştığında bazen kaçmıyor, donakalıyor. Bu durum organizmanın hayatta kalmak için girdiği farklı bir bilinç hali. Fizyolojide bu duruma "donma tepkisi" deniyor. Savaş, kaç ya da don tepkilerinden biri olan bu mekanizma, aslında doğanın bizi korumak için sunduğu bir sistem olarak düşünülebilir. İnsan, çoğu zaman bu döngüyü tamamlayamıyor. Bu noktada travma, bedende çözülmemiş ve sıkışık kalmış bir enerji olarak varlığını sürdürüyor. Günlük hayatta anlamlandıramadığımız fiziksel şikayetlerle karşılaşıyoruz. Yapılan tetkiklerde tıbbi bir karşılık bulunamadığında, bu, çoğu zaman "psikosomatik" olarak ifade ediliyor.

Ben de kendimi üzgün hissettiğim bazı anlarda, boynumdan omuzlarıma ve oradan kollarıma yayılan bir ağrı fark ediyordum. Bu durum, bedende çözülmemiş bir enerjinin yansması olabilir mi? Belki de iyileşmek, sadece hatırlamak değil; bedeninin de hikayesini duymaya izin vermektir.

